

კიბორგის მანიფესტი: მეცნიერება, ტექნოლოგია და სოციალისტური ფემინიზმი გვიან მეოცე საუკუნეში

დონნა ჰარავი

გიორგი ჩუბინიძის თარგმანი

ირონიული ოცნება საერთო ენაზე, ინტეგრირებულ სქემაში მყოფ ქალთათვის

ეს თავი არის მცდელობა, ავაგოთ ირონიული პოლიტიკური მითი, რომელიც უერთგულებს ფემინიზმს, სოციალიზმსა და მატერიალიზმს. ის, ალბათ, მკრეხელობის მსგავსად, უფრო ერთგულიც კი იქნება, ვიდრე მოწიწებით თაყვანისცემა და

იდენტიფიცირება. მკრეხელობას, როგორც წესი, ყოველთვის სერიოზულ მსჯელობა ესაჭიროებოდა. მე არ მეგულება უკეთესი პოზიცია, რომლის დაკავებაც ამერიკული ტრადიციის სეკულარულ-რელიგიური და ევანგელიკური პოლიტიკის, მათ შორის, სოციალისტ-ფემინისტური პოლიტიკების ფარგლებში, არის შესაძლებელი. მკრეხელობა შიგნიდან გვიცავს მორალური უმრავლესობისგან და ამავდროულად, დაბეჭდებით ამტკიცებს კომუნალურობის საჭიროებას. მკრეხელობა არ არის უარყოფა. ირონია დაკავშირებულია წინააღმდეგობებთან, რომლებიც უფრო დიდ მთელში არ გადაილახება, მათ შორის, არც დიალექტიკურად; იგი დაკავშირებულია შეუთავსებელ საგანთა შეერთების დაძაბულობასთან, რადგან ორივე ან ყველა ელემენტი აუცილებელი და ჭეშმარიტია. ირონია იუმორია და სერიოზული თამაში. ამასთანავე, ის რიტორიკული სტრატეგია და პოლიტიკური მეთოდია, რომლის მეტად დაფასებასაც ვისურვებდი სოციალისტური ფემინიზმის რიგებში. ჩემი ირონიული რწმენის, ჩემი მკრეხელობის ცენტრში კიბორგის ხატი ძევს.

კიბორგი კიბერნეტიკული ორგანიზმია, მანქანისა და ორგანიზმის ჰიბრიდი, სოციალური რეალობისა და გამონაგონის ქმნილება. სოციალური რეალობა ნაცხოვრები სოციალური ურთიერთობებია, ჩვენი ყველაზე მნიშვნელოვანი პოლიტიკური კონსტრუქცია, სამყაროს გარდამქმნელი გამონაგონი. ქალთა საერთაშორისო მოძრაობებმა მოახდინეს 'ქალთა გამოცდილების' კონსტრუირება და ამასთანავე, გამოაშკარავეს ან აღმოაჩინეს უმნიშვნელოვანესი კოლექტიური ობიექტი. ეს გამოცდილება გამონაგონი და პოლიტიკური ბუნების ყველაზე მნიშვნელოვანი ფაქტია. განთავისუფლება დამოკიდებულია ცნობიერების კონსტრუირებაზე, ჩაგვრისა და შესაბამისად, შესაძლებლობების აქტიურ წარმოსახვაზე. კიბორგი განსხეულებული გამონაგონი და ნაცხოვრები გამოცდილებაა (მთრგ. lived experience), რომელიც გარდაქმნის იმას, რაც გვიან მეოცე საუკუნეში ქალთა გამოცდილებად მიიჩნევა. ეს სიკვდილ-სიცოცხლის ბრძოლაა, თუმცა, ზღვარი სამეცნიერო ფანტასტიკასა და სოციალურ რეალობას შორის ოპტიკური ილუზიაა.

თანამედროვე სამეცნიერო ფანტასტიკა სავსეა კიბორგებით - ერთდროულად ცხოველური და მანქანიზებული ქმნილებებით, რომლებიც გაურკვეველ ბუნებრივ და ხელთქმნილ სამყაროში სახლობენ. თანამედროვე მედიცინაც კიბორგებითაა სავსე, ორგანიზმთა და მანქანათა წყვილებით, თითოეული ჩაფიქრებული ისეთი ინტიმურობისა და ძალაუფლების მქონე კოდირებულ მოწყობილობებად, როგორებიც სექსუალობის ისტორიას არ უნახავს. კიბორგული 'სექსი' აღადგენს გვიმრათა და

უხერხემლოთა ზოგიერთ შთამბეჭდავ რეპლიკაციურ ბაროკოულობას (როგორც მშვენიერი ორგანული პროფილაქტიკაა ჰეტეროსექსიზმის წინააღმდეგ). კიბორგული რეპლიკაცია არ არის დაკავშირებული ორგანულ რეპროდუქციასთან. თანამედროვე წარმოება შრომის კიბორგული კოლონიზების სიზმრად გამოიყურება. სიზმრად, რომელიც ტელიორიზმის კომმარს იდილიურადაც კი წარმოაჩენს. თანამედროვე ომი კიბორგული ორგანო, C3i-ად კოდირებული, ბრძანება-კონტროლი-კომუნიკაცია-ინფორმაცია, ასე უწოდებენ 84 მლრდ დოლარიან ერთეულს აშშ-ის 1984 წლის თავდაცვის ბიუჯეტში. ჩემთვის კიბორგის ხატი გამონაგონია, რომელიც აგეგმავს [მთრგ. Mapping] ჩვენს სოციალურ და სხეულებრივ რეალობას და ამავდროულად, იქნება წარმოსახვის წყაროც, რომელიც მრავალ ნაყოფიერ კომბინაციაზე გაგვიყვანს. მიშელ ფუკოს ბიოპოლიტიკა სრულიად გამოუკვლეველი კიბორგული პოლიტიკის სუსტი წინათგრძნობაა.

გვიან მეოცე საუკუნეში, ჩვენს მითიურ დროში, ჩვენ ყველანი ქიმერები ვართ, მანქანისა და ორგანიზმის ჩაფიქრებული და წარმოებული ჰიბრიდები; ერთი სიტყვით, ჩვენ კიბორგები ვართ. კიბორგი ჩვენი ონტოლოგიაა; მისგან გამომდინარეობს ჩვენი პოლიტიკაც. კიბორგი წარმოსახვისა და მატერიალური რეალობის კონდენსირებული ხატია, ორი შეერთებული ცენტრი, რომელიც სტრუქტურირებას უკეთებს ყოველგვარი ისტორიული გარდაქმნის შესაძლებლობას. მეცნიერებისა და პოლიტიკის 'დასავლურ' ტრადიციებში - რასისტულ და მამაკაცების მიერ დომინირებულ კაპიტალიზმის ტრადიციაში; პროგრესის ტრადიციაში; კულტურის წარმოებისათვის ბუნების როგორც რესურსის ათვისების ტრადიციაში; სხვის გაშუალებით მეს კვლავწარმოების ტრადიციაში - ორგანიზმსა და მანქანას შორის ურთიერთობა ყოველთვის სასაზღვრო ომი იყო. სასაზღვრო ომის მთავარი ფსონი კი ყოველთვის წარმოების, კვლავწარმოებისა და წარმოსახვის ტერიტორიები იყო. ეს თავი არის საზღვართა აღრევისგან *სიამოვნების* მიღებისა და მათი კონსტრუირებისას *პასუხიშგებლობის* საჭიროების დასაბუთება. აგრეთვე, ეს არის სოციალისტურ-ფემინისტურ კულტურასა და თეორიაში საკუთარი წვლილის შეტანის მცდელობაა პოსტმოდერნული, არა-ნატურალისტური წესითა და უტოპიური ტრადიციით, რომელიც სამყაროს გენდერის გარეშე წარმოიდგენს. სამყაროს, რომელიც, ალბათ, დაბადების გარეშე, თუმცა, შეიძლება დასასრულიც გარეშეც არსებობს. განსხეულებული კიბორგი ხსნის ისტორიის მიღმა. ის არც დროს ინიშნავს ოიდიპალურ კალენდარში, იგი ცდილობს განიკურნოს გენდერის საზარელი ხლეჩვისგან ორალურ სიმბიოზურ უტოპიაში ან პოსტოიდიპალურ აპოკალიფსში. როგორც ზოი სოფულისი ჟაკ ლაკანის, მელანი კლაინისა და ბირთვული კულტურის შესახებ ამტკიცებს, მის

გამოუქვეყნებელ ხელნაწერში “ლაკლაინ”, კიბორგულ სამყაროში ყველაზე საშინელი და ალბათ ყველაზე იმედისმომცემი მონსტრები განსხეულებულები არიან არა-ოიდიპალურ ნარატივებში ჩაგვრის განსხვავებული ლოგიკებით, რომელთა გაგება ჩვენი გადარჩენისთვისაა აუცილებელი.

კიბორგი პოსტ-გენდერული მსოფლიოს ქმნილებაა; მას არაფერი აქვს საერთო ბისექსუალობასთან, პრეოიდიპალურ სიმბიოზთან, არაგაუცხოებულ შრომასთან, ან სხვა ორგანული მთლიანობის ცდუნებებთან, რომელიც ნაწილთა ყველა ძალის საბოლოო მაღალ ერთობაში ათვისების მეშვეობით მიიღწევა. გარკვეული თვალსაზრისით, კიბორგს არ აქვს, დასავლური გაგებით, წარმოშობის ისტორია - ‘საბოლოო’ ირონია, რამდენადაც კიბორგი აპოკალიფსური ტელოსიცაა ‘დასავლეთის’ აბსტრაქტული ინდივიდუალიზების გამძაფრებული ბატონობისა, ბოლოვადი მე - საბოლოოდ განთავისუფლებული ყოველგვარი დამოკიდებულებებისგან, არის ადამიანი კოსმიურ სივრცეში. წარმოშობის ისტორია ‘დასავლური’ ჰუმანისტური გაგებით დაფუძნებულია პირველადი ერთობის, სისავსის, ნეტარებისა და შიშის მითზე, გამოსახული ფალიკურ დედად, რომელსაც ყველა ადამიანი უნდა მოწყდეს; ეს ინდივიდუალური განვითარებისა და ისტორიის ამოცანები, შთამბეჭდავი ტყუპი მითები ჩვენთვის ყველაზე მძლავრად ფსიქოანალიზსა და მარქსიზმშია წარმოდგენილი. ჰილარი კლაინმა შენიშნა, რომ მარქსიზმიც და ფსიქოანალიზიც, შრომისა და ინდივიდუალიზაციის კონცეფციებში, გენდერის ფორმირების კონცეფციასთან ერთად, დაფუძნებულია პირველადი ერთობის სცენარზე, საიდანაც უნდა შეიქმნას განსხვავებები და აღიბეჭდოს ქალზე/ბუნებაზე ბატონობის გამძაფრებულ დრამაში. კიბორგი გამოტოვებს პირველადი სისავსის ეტაპს, ბუნებასთან იდენტიფიკაციას დასავლური გაგებით. ეს არის მისი უკანონო დაპირება, რომელმაც ვარსკვლავთა ომების მსგავსად, შეიძლება მისი ტელეოლოგიის მოშლამდე მიგვიყვანოს.

კიბორგი უსრულობის, ირონიის, ინტიმურობისა და პერვერსიულობის ერთგულია. აღარ არის რა კერძოსა და საჯაროს დიქოტომიით სტრუქტურირებული, კიბორგი განსაზღვრავს ტექნოლოგიურ პოლისს, ნაწილობრივ *ოიკოსის*, სახლს შიგნით სოციალურ ურთიერთობათა გარეგოლუციურებაზე დაფუძნებულს. ბუნება და კულტურა გარდაიქმნა: პირველი აღარ არის მეორის მიერ ათვისებისა და გათავისების მასალა. ნაწილებისგან მთელთა გამომყვანი ურთიერთობები, მათ შორის პოლარულობისა და იერარქიული ბატონობის, კიბორგულ მსოფლიოში, კითხვის ნიშნის ქვეშ დგას. ფრანკენშტაინის მონსტრის იმედებისგან განსხვავებით, კიბორგი არ ელის

მამისგან ხსნასა და ედემის ბაღში დაბრუნებას, ე.ი. ჰეტეროსექსუალურ წყვილად გარდაქმნას, დასრულებული სისავსით დაგვირგვინებას; ქალაქსა თუ კოსმოსში კიბორგი არ ოცნებობს ორგანული ოჯახის მოდელით აგებულ საზოგადოებრიობაზე, ამჯერად ოიდიპალური პროექციის გარეშე. კიბორგი ვერ იცნობს ედემის ბაღს, ის არ შექმნილა ტალახისგან და არ ძალუძს იოცნებოს მიწად ქცევაზე. ალბათ ამიტომაც მინდა ვნახო, რამდენად შეუძლია კიბორგს მოშალოს მტრის სახელდების მანიაკალურ ლტოლვაში ჩადებული ბირთვულ მტვერთან დაბრუნების აპოკალიფტიკა. კიბორგები უფრო ხიან ჰოლიზმს, მიუხედავად იმისა, რომ კავშირებს საჭიროებენ, ჩანს, რომ მათ ბუნებრივი მისწრაფება აქვთ საერთო ფრონტის პოლიტიკებისადმი, თუმცა მოწინავე პარტიის გარეშე. მთავარი თავსატეხი კიბორგებთან, რა თქმა უნდა, არის ის, რომ ისინი მილიტარიზმისა და პატრიარქალური კაპიტალიზმის უკანონო ნაყოფები არიან, რომ აღარაფერი ვთქვათ სახელმწიფო სოციალიზმზე. მაგრამ უკანონო ნაყოფი საკუთარი ფესვების მიმართ ხშირად ზედმეტად ორგულია. ყოველშემთხვევაში, მათთვის არ აქვს მნიშვნელობა იმას თუ ვინ არიან მათი მამები.

კიბორგთა სამეცნიერო ფანტასტიკას ამ თავის ბოლოს დავუბრუნდები, მაგრამ მანამდე მინდა მიგანიშნოთ საზღვრის სამ უმნიშვნელოვანეს რღვევაზე, რომელიც ქვემოთ პოლიტიკურ-ფიქტიურ (პოლიტიკურ-სამეცნიერო) ანალიზს შესაძლებელს ხდის. გვიანი მეოცე საუკუნისთვის შეერთებული შტატების სამეცნიერო კულტურაში, ზღვარი ადამიანსა და ცხოველს შორის სავსებით მოიშალა. უნიკალურობის უკანასკნელმა კუნძულებმა სისუფთავე დაკარგეს, თუ გასართობ პარკებად არ გადაიქცნენ - ენის გამოყენების უნარი, სოციალური ქცევა, მენტალური ხდომილებები, საბოლოოდ ველარაფერი ავლებს დამაჯრებელ ხაზს ადამიანსა და ცხოველს შორის. მრავალი ადამიანი უკვე აღარც გრძნობს ასეთი გამიჯვნის საჭიროებას; პირიქით, ფემინისტური კულტურის მრავალი განშტოება მიესალმება ადამიანებსა და სხვა ცოცხალ არსებებს შორის კავშირებისგან მიღებულ სიამოვნებას. ცხოველთა უფლებების დამცველი მოძრაობები ადამიანური განსაკუთრებულობის ირაციონალური უარყოფა კი არ არის, არამედ ცხადი და გაცნობიერებული აღიარებაა იმ კავშირებისა, რომლებიც ბუნებისა და კულტურის დისკრედიტირებულ და მორღვეულ საზღვრებს შორის არსებობს. ბიოლოგია და ევოლუციის თეორია, უკანასკნელი ორი საუკუნის განმავლობაში, აწარმოებდა თანამედროვე ორგანიზმებს, როგორც ცოდნის ობიექტებს, ხოლო ზღვარი ადამიანებსა და ცხოველებს შორის, თითქმის შეუმჩნეველ კვალამდე შეამცირა; 'ზღვარი' ხელმეორედ გამოიგონეს იდეოლოგიურ ბრძოლებში და სიცოცხლისა და სოციალურ მეცნიერებებს შორის პროფესიონალურ დავებში. ამ კონტექსტში, თანამედროვე

ქრისტიანული კრეაციონიზმის სწავლებას უნდა ვებრძოლოთ როგორც ძალადობას ბავშვზე.

ბიოლოგიურ-დეტერმინისტული იდეოლოგია სამეცნიერო კულტურაში ადამიანის ცხოველურობის მნიშვნელობაზე მოდავე ერთ-ერთი პოზიციაა. პოლიტიკურად რადიკალი ხალხისთვის დიდ ადგილია დატოვებული მორღვეული საზღვრის მნიშვნელობებზე საკამათოდ.¹ კიბორგი მითში ჩნდება სწორედ მაშინ, როცა ადამიანსა და ცხოველს შორის საზღვარი გადალაზხულია. კიბორგები სულაც არ გვაუწყებენ ხალხის დაშორებას სხვა ცოცხალი არსებებისგან. პირიქით, ისინი შემაშფოთებლად და სასიამოვნოდ გვაუწყებენ ახალ, მჭიდრო დაწყვილებებს. ქორწინებითი გაცვლის ამ ციკლში ზოოფილიას ახალი სტატუსი ენიჭება.

მეორე მყონავი საზღვარი არის ცხოველ-ადამიანსა (ორგანიზმი) და მანქანას შორის. წინარეკიბერნეტიკულ მანქანებში ყოველთვის აჩრდილები სახლობდნენ. ეს დუალიზმი ასტრუქტურირებდა მატერიალიზმსა და იდეალიზმს შორის დიალოგს, რომელიც გადაიჭრებოდა დიალექტიკური ნაყოფით, გემოვნების მიხედვით სახელდებულ სულად ან ისტორიად. თუმცა, არსებითად, მანქანები არ იყვნენ თვითქმედები, თვითქმნილები და ავტონომიურები. მათ არ შეეძლოთ ადამიანის ოცნების ასრულება, მხოლოდ მისი დაცივნა. ისინი იყვნენ არა ადამიანები, საკუთარი თავის ავტორები, არამედ მხოლოდ მასკულინისტური რეპროდუქციული ოცნების კარიკატურები. მათი სხვაგვარი მოაზრება უბრალოდ პარანოია იყო. დღეს კი, ჩვენ აღარ ვართ ასეთი დარწმუნებულები. გვიანი მეოცე საუკუნის მანქანებმა არსებითად გააბუნდოვანეს განსხვავება ბუნებრივსა და ხელოვნურს, გონებასა და სხეულს, თვითგანვითარებად და გარედან დაგეგმარებულს შორის და ჩაშალეს კიდევ სხვა მრავალი გამიჯვნები, რომლებიც ორგანიზმებსა და მანქანებთან მიმართებით გამოიყენებოდა. ჩვენი მანქანები შემაშფოთებლად სიცოცხლისუნარიანები არიან, ჩვენ კი, საშინლად ინერტულები.

ტექნოლოგიური დეტერმინიზმი ერთ-ერთი იდეოლოგიური სივრცეა, მანქანისა და ორგანიზმის კოდირებულ ტექსტად გადააზრების შედეგი, რომლის მეჩვეობით, ჩვენ

---

¹ სასარგებლო წყაროები მემარცხენე და/ან ფემინისტურ რადიკალურ სამეცნიერო მოძრაობებსა და თეორიებზე და სხვა ბიოლოგიურ/ბიოტექნიკურ საკითხებზე შეგიძლიათ იხილოთ: Bleier (1984, 1986), Harding (1986), Fausto-Sterling (1985), Gould (1981), Hubbard et al. (1982), Keller (1985), Lewontin et al. (1984), Radical Science Journal (became Science as Culture in 1987), 26 Freegrove Road, London N7 9RQ; Science for the People, 897 Main St, Cambridge, MA 02139.

ვერთვებით წერის თამაშსა და სამყაროს წაკითხვაში.² პოსტსტრუქტურალისტურ ან პოსტმოდერნულ თეორიაში ყველაფრის 'ტექსტუალიზება' დაგმეს მარქსისტებმა და სოციალისტ-ფემინისტებმა, მის მიერ ბატონობის ცოცხალი ურთიერთობების უტოპიური უგულვებელყოფის გამო, რაც მათი მტკიცებით, აფუძნებს არბიტრარული წაკითხვის 'თამაშს'.³ უდავოდ მართალია, რომ პოსტმოდერნისტული სტრატეგიები, როგორც ჩემი

---

² ტექნოლოგიისა და პოლიტიკის მემარცხენე და ფემინისტურ მიდგომებზე საწყის ეტაპზე შეგიძლიათ იხილოთ: Cowan (1983), Rothschild (1983), Traweek (1988), Young and Levidow (1981, 1985), Weizenbaum (1976), Winner (1977, 1986), Zimmerman (1983), Athanasiou (1987), Cohn (1987a, 1987b), Winograd and Flores (1986), Edwards (1985), Global Electronics Newsletter, 500 N 56th St: Suite 15, Chandler, AZ 85226; Processed World, 1310 Mission St, San Francisco, CA 94103: ISIS, Women's International Information and Communication Service, 3 Marunong St, Brgy. Central, Quezon City, Philippines. მეცნიერების თანამედროვე სოციალური კვლევების ფუნდამენტურ მიდგომებზე, რომლებიც აღარ აგრძელებენ ლიბერალური მისტიფიცირების ტრადიციას, რომელიც ტომას კუნთან ერთად დაიწყო, შეგიძლიათ იხილოთ: Knorr-Cetina (1981), Knorr-Cetina and Mulkay (1983), Latour and Woolgar (1979), Young (1979). The 1984 Directory of the Network for the Ethnographic Study of Science, Technology, and Organizations lists a wide range of people and projects crucial to better radical analysis; available from NESSTO, PO Box 11442, Stanford, CA 94305. [No longer listed, 2013. eds.]

³ პროვოკაციულ და ამომწურავ არგუმენტს "პოსტმოდერნიზმის" პოლიტიკებსა და თეორიებზე ფრედრიკ ჯეიმსონი (1984) იძლევა, რომელიც ამტკიცებს, რომ პოსტმოდერნიზმი არის არა არჩევანი, ერთ-ერთი სტილი ბევრ სხვას შორის, არამედ კულტურული დომინანტა, რომელიც მის შიგნიდან მემარცხენე პოლიტიკის რადიკალურ გადააზრებას საჭიროებს; აღარ არსებობს ადგილი არსაიდან, რომელიც მნიშვნელობას მიანიჭებდა კრიტიკული დისტანციის კომფორტულ ფიქციას. ჯეიმსონი ასევე ნათელს ხდის თუ რატომ არის შეუძლებელი იყო პოსტმოდერნიზმის წინააღმდეგი ან მომხრე, გჭონდეს არსებითად მორალისტური პოზიცია. ჩემი პოზიცია ისაა, რომ ფემინისტები (და სხვები) საჭიროებენ უწყვეტ კულტურულ განახლებას, პოსტმოდერნულ კრიტიკას და ისტორიულ მატერიალიზმს. ამის გაკეთების შესაძლებლობა კი მხოლოდ კიბორცებს ექნებათ. დღეს, თეთრი კაპიტალისტური პატრიარქატის ძველი ბატონობები ნოსტალგიურად უდანაშაულონი ჩანანან: მათ მოახდინეს ჰეტეროგენულობის ნორმალიზება კაცად და ქალად, თეთრად და შავად; მაგალითად, "მოწინავე კაპიტალიზმი" და პოსტმოდერნიზმი ნორმის გარეშე ათავისუფლებენ ჰეტეროგენულობას. და ჩვენ დათრგუნულები ვართ, სუბიექტურობის გარეშე, რაც მოითხოვს სიღრმეს, მათ შორის, არამეგობრულ და მანრჩობელა სიღრმეებსაც. დროა, დაიწეროს კლინიკის სიკვდილი. კლინიკის მეთოდები საჭიროებენ სხეულებს და სამუშაოებს; ხოლო ჩვენ გვაქვს ტექსტები და ზედაპირები. ჩვენს დროში ბატონობები აღარ მუშაობენ მედიკალიზაციითა და ნორმალიზებით, ისინი მუშაობენ ქსელებით, კომუნიკაციური

კიბორგის მითი, შლის მრავალ ორგანულ მთლიანობებს (მაგალითად, პოემას, პრიმიტიულ კულტურას, ბიოლოგიურ ორგანიზმს). სხვა სიტყვებით, დარწმუნებულობა იმისა, თუ რა მიიჩნევა ბუნებად - სიღრმისეული გაგებისა და უმანკობის დაპირება - ალბათ, საბოლოოდ ძირგამოთხრილია. ინტერპრეტაციის ტრანსცენდენტური ავტორიზება დაკარგულია და მასთან ერთად 'დასავლური' ეპისტემოლოგიის დამფუძნებელი ონტოლოგიაც. თუმცა, ალტერნატივა არც ცინიზმია და არც ურწმუნოება, ესე იგი, აბსტრაქტული არსებობის რომელიღაც ვერსია, რომელიც ტექნოლოგიური დეტერმინიზმისთვისაა დამახასიათებელი, როგორც 'ადამიანის' 'მანქანით' ან 'შინაარსიანი პოლიტიკური ქმედების' 'ტექსტით' ჩამმანაცვლებლისთვის. ის თუ ვინ იქნებიან კიბორგები - რადიკალური შეკითხვაა; მასზე პასუხი - სიკვდილ-სიცოცხლის საკითხია. პოლიტიკა აქვთ შიმპანზებებსაც და არტეფაქტებსაც, ჩვენ რატომ არ უნდა გვქონდეს?

მესამე საზღვარი მეორეს ქვესიმრავლეს: ჩვენთვის ფიზიკურსა და არაფიზიკურს შორის ზღვარი ზედმეტად არაზუსტია. ფიზიკის პოპ-წიგნები კვანტური თეორიის შედეგებსა და გადაუწყვეტელობის პრინციპზე - არლეკინის რომანების პოპულარული სამეცნიერო ეკვივალენტებია, როგორც ამერიკულ თეატრკანიან ჰეტეროსექსუალობაში რადიკალური ცვლილებების მაუწყებლები: მათ ეს არაასწორად გაიგეს, თუმცა, სწორ თემას ეხებიან. თანამედროვე მანქანები არსებითად მიკროელექტრონული მოწყობილობებია: ისინი ყველგანმყოფები და უხილავები არიან. თანამედროვე მანქანა მოულოდნელად

რედიზანით, სტრესის მენეჯმენტით. ნორმალიზება გზას უთმობს ავტომატიზებას, შტატების სრულ შეკვეცას. მიშელ ფუკოს 'კლინიკის დაბადება' (1963), 'სექსუალობის ისტორია' (1976) და 'დისციპლინა და სასჯელი' (1975) სახელაწიფენ ძალაუფლების ფორმას მის აფეთქების მომენტში. ბიოპოლიტიკის დისკურსი გზას უთმობს ტექნოფარგონებს, შეერთებული არსებითი სახელების ენას; აღარ დარჩა არსებითი სახელი, რომელიც მთელი დატოვეს მულტინაციონალურმა კორპორაციებმა. ეს არის იმ სახელთა ჩამონათვალი რომელიც გვხვდება Science-ის ერთ-ერთი ნომერში: Tech-Knowledge, Genentech, Allergen, Hybritech, Compupro, Genencor, Syntex, Allelix, Agrigenetics Corp., Syntro, Codon, Repligen, MicroAngelo from Scion Corp., Percom Data, Inter Systems, Cyborg Corp., Statcom Corp., Intertec. თუ ჩვენ დატყვევებულები ვართ ენაში, მაშინ ენის საპრობილედან გასაქცევად გვჭირდება ენის პოეტები, ერთგვარი კულტურული შეზღუდვის ენზიმის კოდის გასატეხად; კიბორგული ნმათასხვაობა რადიკალურ კულტურულ პოლიტიკათა შორის ერთ-ერთია. კიბორგული პოეზიისთვის, იხილეთ Perloff (1984); Fraser (1984). ფემინისტური მოდერნისტული/პოსტმოდერნისტული "კიბორგული" მწერლობისთვის, იხილეთ HOW(ever), 871 Corbett Ave, San Francisco, CA 94131.

გამოჩენილი უტიფარი ღმერთია, რომელიც დასცინის მამის ყველგანმყოფობასა და სულიერებას. სილიკონის ჩიპი საწერი ზედაპირია; მოლეკულურ დონეებზე ამოტვიფრულს მხოლოდ ატომური ხმაური თუ შეარყევს, ერთადერთი დაბრკოლება ბირთვული ნაჭდევებისთვის. წერა, ძალაუფლება და ტექნოლოგია - ცივილიზაციის დასაბამის დასავლური ისტორიების ძველი პარტნიორები არიან, თუმცა მინიატურიზებამ შეცვალა მექანიზმის ჩვენეული გამოცდილება. აღმოჩნა, რომ მინიატურიზება ძალაუფლებას ეხება; მინიატურული არა იმდენად ლამაზია, რამდენადაც საშიში, როგორც ფრთოსანი ჭურვი. შეადარეთ 1950-იანი წლების ტელემიმღებები ან 1970იანი წლების ტელეკამერები დღეს რეკლამირებულ მაჯის ტელევიზორებს ან ხელის ზომის კამერებს. ჩვენი საუკეთესო მანქანები მზის სინათლისგან არის დამზადებული: ისინი არიან მსუბუქები და სუფთები, რადგან სხვა არაფერი არიან გარდა სიგნალებისა, ელექტრომაგნიტური ტალღებისა, სპექტრის სექციებისა და ეს მანქანები, შესამჩნევად პორტაბელურები და მობილურები - არიან შედეგები სინგაპურსა და დეტროიტში უზარმაზარი ადამიანური ტკივილის. ხალხი ახლოსაც არაა ასეთ მოქნილობასთან, ისინი მატერიალურები და გაუმჭვირვალეები არიან. კიბორგი კი - ეს ეთერია, კვინტესენციაა.

კიბორგთა ყველგანმყოფობა და უხილავობაა ზუსტად ის, რის გამოც მზის სარტყლიანი მანქანები არიან ასეთი მომაკვდინებლები. მათი დანახვა პოლიტიკურადაც რთულია და მატერიალურადაც. ისინი ზემოქმედებენ ცნობიერებაზე - ან მის სიმულირებაზე⁴. ისინი ევროპის მკვეთი საბარგულიანი პიკაპებით მოძრავი მოფარფატე აღმნიშვნელები არიან, რომლებსაც თავიანთი ჯადოქრული ხრიკებით ბევრად ეფექტურად ბლოკავენ არაბუნებრივი გინჰემელი ქალები [მთრგ. Greenham women], რომლებიც გაცილებით უკეთ კითხულობენ ძალაუფლების კიბორგულ ქსელებს, ვიდრე ძველი მასკულინისტური პოლიტიკის მებრძოლი მშრომელები, რომელთა ბუნებრივი შემდგენლობა თავდაცვით პროქტებს საჭიროებს. საბოლოო ანგარიშით, ყველაზე 'რთული' მეცნიერება საზღვართა ყველაზე მეტი აღრევაა, სუფთა რიცხვების სამეფო, სუფთა გონი, C3i, კრიპტოგრაფია და ძლევამოსილი საიდუმლოების შენახვა. ახალი მანქანები მეტად სუფთები და მსუბუქები არიან. მათი ინჟინრები კი

---

⁴ Baudrillard (1983). Jameson (1984, p. 66) აჩვენებს რომ პლატონის განსაზღვრებით სიმულაკრი არის ასლი, რომელსაც ორიგინალი არ გააჩნია, ესე იგი, მოწინავე კაპიტალიზმის, სუფთა გაცვლის სამყარო. ნახეთ Discourse 9 (Spring/Summer 1987) ტექნოლოგიაზე (კიბერნეტიკაზე, ეკოლოგიაზე და პოსტმოდერნულ წარმოსახვაზე) სპეციალური ნომერით.

მზისთაყვანიმსცემლები, რომლებიც პოსტინდუსტრიული საზოგადოების ღამის ზმანებასთან დაკავშირებულ ახალ სამეცნიერო რევოლუციას მოუძღვებიან. ამ სუფთა მანქანებისგან გამოწვეული დაავადებები 'სხვა არაფერია' გარდა ანტიგენის მიერ, იმუნურ სისტემაში კოდური ცვლილებისა, 'სხვა არაფერი,' გარდა სტრესული გამოცდილებისა. 'ორიენტის' ქალთა მკვირცხლი თითები, პატარა ვიქტორიანელ ანგლო-საქსონ გოგონათა თოჯინის სახლებით მონუსხვა, ქალების მხრიდან ყოველივე მცირეზე ძალით დასწავლილი ყურადღება ახალ მნიშვნელობებს იძენს ამ სამყაროში. შეგვიძლია, წარმოვიდგინოთ კიბორგი ალისა, რომელიც ამ ახალ მნიშვნელობებს იკვლევს. ირონია მდგომარეობს იმაში, რომ შეიძლება სწორედ ამ არაბუნებრივ კიბორგ-ქალთა კონსტრუირებული ერთობები, რომლებიც ჩიპებს ამზადებენ აზიაში და სპირალურ ცეკვას ასრულებენ სანტა რიტას ციხეში, წინ გაუძღვებიან ეფექტურ ოპოზიციურ სტრატეგიებს.

ამდენად, ჩემი კიბორგის მითი ეხება საზღვართა რღვევას, მძლავრ შენადნობებსა და საშიშ შესაძლებლობებს, რომლებიც პროგრესულმა ადამიანებმა საჭირო პოლიტიკური საშუაოსთვის შეიძლება გამოიკვლიონ. ჩემი ერთ-ერთი წანამძღვარი მდგომარეობს იმაში, რომ ამერიკელ სოციალისტთა და ფემინისტთა უმეტესობა ღრმა დუალიზმებს ხედავს - გონებასა და სხეულს, ცხოველსა და მანქანას, იდეალიზმსა და მატერიალიზმს შორის - სოციალურ პრაქტიკებში, სიმბოლურ ფორმულირებებსა და ფიზიკურ არტეფაქტებში, რომლებიც 'მაღალ ტექნოლოგიებთან' და სამეცნიერო კულტურასთანაა დაკავშირებული. *ერთგანზომილებიანი ადამიანით დაწყებული* (მარკუზე, 1964), *ბუნების სიკვდილით* (მერჩანტი, 1980) დამთავრებული, პროგრესული ძალების მიერ განვითარებული ანალიტიკური რესურსები კატეგორიულად ამტკიცებდა ადამიანზე ტექნიკის გარდაუვალ ბატონობას და შეგვახსენებდა იმ ორგანულ ერთობას, რომელთანაც ჩვენი წინააღმდეგობა უნდა შეგვეკავშირებინა. ჩემი კიდევ ერთი წანამძღვარი ისაა, რომ ხალხთა გაერთიანების საჭიროება, რომლებიც გლობალური მასშტაბით ეწინააღმდეგებიან ბატონობის ინტენსიფიკაციას, არასდროს ყოფილა ასეთი ბასრი. თუმცა, თვალთახედვის მცირედი პერვერსიული შეცვლა შეიძლება უფრო დაგვეხმაროს ექვემდებარებას დავაყენოთ ცალკეული მნიშვნელობები, ისევე როგორც, ტექნოლოგიურად გაშუალებულ საზოგადოებებში, ძალაუფლებისა და სიამოვნების სხვა ფორმები.

ერთი პერსპექტივიდან, კიბორგული სამყარო პლანეტაზე ბადისებრი კონტროლის საბოლოო დამყარებაა, თავდაცვის სახელით წარმოებული ვარსკვლავთა ომების

აპოკალიფსში განსხეულებული საბოლოო აბსტრაქცია და ომის მასკულინიზტურ ორგიაში ქალთა სხეულების უკანასკნელი ათვისება (სოფია, 1984). მეორე პერსპექტივიდან კი, კიბორგული სამყარო შეიძლება იყოს ცოცხალი სოციალური და სხეულებრივი რეალობები, რომლებშიც ხალხს აღარ ეშინია ცხოველებთან და მანქანებთანათესაობის, არ ეშინია მარად ნაწილობრივი იდენტობების და წინააღმდეგობრივი პოზიციების. პოლიტიკური ბრძოლა ერთდროულად ორივე პერსპექტივიდან უნდა დავინახოთ, რადგან თითოეული ამჟღავნებს სხვა თვალთახედვის ადგილებიდან წარმოუდგენელ ბატონობებსა და წინააღმდეგობათა შესაძლებლობებს. ცალმხრივი ხედვა გაცილებით უფრო ცუდ ილუზიებს იძლევა, ვიდრე ორმხრივი ხედვა ან მრავალთავიანი მონსტრები. კიბორგული ერთობები შემზარავი და უკანონოა; ჩვენს პოლიტიკურ გარემოებებში, ძნელია ვინატროთ მასზე უფრო მძლავრი მითი წინააღმდეგობისთვისა და ხელახალი გაერთიანებებისთვის. მსურს, წარმოვიდგინო ლივერმორის მოქმედების ჯგუფი [მთრგ. Livermore Action Group], როგორც ერთგვარი კიბორგული საზოგადოება, ლაბორატორიების რეალისტურ კონვერსიას მიძღვნილი, რომლებიც ულმობლად ასხეულებენ და ანთხევენ ტექნოლოგიური აპოკალიფსის სამუშაო იარაღებს, და ერთგულნი არიან იმ პოლიტიკური ფორმის შექმნისადმი, რომელიც ერთმანეთთან საკმარისი ხნით დაახლოებს კუდიანებს, ინჟინრებს, მოხუცებს, პერვერტებს, ქრისტიანებს, დედებსა და ლენინისტებს სახელმწიფოს განიარაღებისთვის. დაყოფა შეუძლებელია - ასე ჰქვია დაახლოებულთა ჯგუფს ჩემს ქალაქში. (დაახლოება: დაკავშირებული არა სისხლს, არამედ არჩევანს, ერთი ქიმიური ჯგუფის მიერ, მეორეს მიზიდვას, დაუოკებელ სურვილს.)

დაბზარული იდენტობები

დღეს რთულია, ერთი ზედსართავი სახელით აღნიშნო ვინმეს ფემინიზმი ან განსხვავებული გარემოებების გათვალისწინებით, მაინც დაჟინებით ამტკიცო რომელიმე არსებითი სახელის არსებობა. სახელდებით გამორიცხვის ცნობიერება მძაფრია. იდენტობები კი წინააღმდეგობრივი, ნაწილობრივი და სტრატეგიული ჩანს. ძალისხმევით მოპოვებული სოციალური და ისტორიული განსაზღვრულობის აღიარებას, გენდერის, რასისა და კლასისთვის არ შეუძლია 'ბუნებრივი' ერთობის დაფუძნება. 'მდედრობაში' არაფერია ისეთი, რაც ბუნებრივად შეაკავშირებს ქალებს. არც მდედრად 'ყოფნის' მდგომარეობა არსებობს, რამდენადაც იგი თავადაა რთული კატეგორია კონსტრუირებული სექსუალობის ურთიერთმოდვე სამეცნიერო დისკურსებსა და სხვა პრაქტიკებში. გენდერული, რასობრივი ან კლასობრივი ცნობიერება - ეს მონაპოვარია,

რომელიც ჩვენზე თავს მოხვეულობა პატრიარქატის, კოლონიალიზმისა და კაპიტალიზმის წინააღმდეგობრივი სოციალური რეალობების საშინელი ისტორიული გამოცდილებითაა განპირობებული. ვინ მიიჩნევა 'ჩვენთანად' ჩემს რიტორიკაში? რომელი იდენტობებია ხელმისაწვდომი მძლავრი პოლიტიკური მითის სახელად 'ჩვენ'-ის დასაფუძნებლად და რას შეუძლია ამ კოლექტივის წევრად ყოფნის მოტივაცია მოგვცეს? განხეთქილების ყველა შესაძლო ნაპრალის გარშემო ფემინისტებს შორის (რომ აღარაფერი ვთქვათ ქალებს შორის) მტკივნეულმა დაქსაქსვამ *ქალის* კონცეპტი ბუნდოვანი გახდა და ქალების მიერ ერთმანეთზე ბატონობისთვის გასასამართლებელი მიზეზად იქცა. ჩემთვის - და მრავალი სხვისთვის, რომლებიც ჩემთან ერთად ატარებენ ისეთ ისტორიულ ნიშნებს როგორებიცაა: თეთრკანიანობა, პროფესიონალი საშუალო-კლასის წევრობა, ქალობა, რადიკალობა, ჩრ. ამერიკელობა და საშუალო ასაკის სხეულის ფლობა - პოლიტიკური იდენტობის კრიზისის წყაროები აურაცხელია. შტატების მემარცხენეთა და ფემინისტთა უმეტესობისთვის უახლესი ისტორია იყო ამგვარ კრიზისზე პასუხის გაცემის მცდელობისას დაუსრულებელი განხეთქილებები და ახალი ბუნებრივი ერთობის ძიება. თუმცა, ასევე ვიცნობთ კრიზისზე სხვა პასუხს, კოალიციური პოლიტიკის აღიარებას - დაახლოებას, იდენტობის ნაცვლად.⁷

ჩელა სანდოვალმა, ფერადკანიან ქალებად წოდებული, ახალი პოლიტიკური ხმის ჩამოყალიბების კონკრეტული ისტორიული მონაკვეთების ანალიზით, თეორიული მსჯელობა განავითარა პოლიტიკური იდენტობის 'ოპოზიციურ ცნობიერებად' წოდებულ, იმედისმომცემ მოდელზე, რომელიც ამოიზარდა ძალაუფლების ქსელთა შემჩნევის იმათი უნარიდან, ვისაც უარი უთხრეს რასის, სქესის ან კლასის სოციალურ კატეგორიებში სტაბილურ წევრობაზე. 'ფერადკანიანი ქალები' - სახელი, რომელიც დასაბამშივე სადავოა იმ ადამიანებს შორის, რომლებიც ამ ცნებამ უნდა მოიცვას, ისტორიული ცნობიერების მსგავსად, 'დასავლურ' ტრადიციებში *მამაკაცის** ყველა ნიშნის სისტემურ რღვევას აღნიშნავს; იგი სხვისგან, განსხვავებისგან და სპეციფიკურობისგან ქმნის ერთგვარ პოსტმოდერნისტულ იდენტობას. ეს პოსტმოდერნისტული იდენტობა სრულიად პოლიტიკურია, იმის მიუხედავად, თუ რისი თქმა შეიძლება სხვა შესაძლო პოსტმოდერნიზმებზე. სანდოვალის ოპოზიციური ცნობიერება - ეს წინააღმდეგობრივი ლოკალიზაციები და ჰეტეროქრონული კალენდრებია, და არა ფარდობითობები და პლურალიზმები.

სანდოვალი ხაზს უსვამს ფერადკანიანი ქალის იდენტიფიკაციისთვის რაიმე ბუნებრივი კრიტერიუმის არარსებობას. იგი აღნიშნავს, რომ ჯგუფის თვითგამორკვევა უარყოფის

გაცნობიერებული შეთვისებით ხდებოდა. მაგალითად, ჩიკანას ან ამერიკელ შავკანიან ქალს არ შეეძლო ელაპარაკა როგორც ქალს ან როგორც შავკანიან პიროვნებას ან როგორც ჩიკანოს. ამგვარად, ის უარყოფით იდენტობებს შორის ყველაზე დაბალ საფეხურზე იდგა, გამოტოვებული იყო 'ქალებად და შავკანიანებად' წოდებული პრივილეგიებული ავტორისეული ჩაგრული კატეგორიიდან, რომლებიც მნიშვნელოვან რევოლუციურ ცვლილებებზე აცხადებდნენ პრეტენზიას. 'ქალის' კატეგორია უარყოფდა ყველა არათეთრკანიან ქალს; 'შავკანიანი' უარყოფდა ყველა არაშავკანიან ხალხს და აგრეთვე ყველა შავკანიან ქალსაც. თუმცა, არსებობდა არა 'ის'⁵, სინგულარობა, არამედ განსხვავებების ზღვა იმ ამერიკელ ქალებს შორის, რომლებმაც თავიანთი ისტორიული იდენტობა ამერიკელ ფერადკანიან ქალებად განსაზღვრეს. ეს იდენტობა აღნიშნავს მიზანმიმართულად კონსტრუირებულ სივრცეს, რომელსაც შეუძლია იმოქმედოს არა ბუნებრივი იდენტიფიკაციის საფუძველზე, არამედ მხოლოდ მიზანმიმართული კოალიციის, შეკავშირებისა და პოლიტიკური სიახლოვის საფუძველზე.⁶ შეერთებულ შტატებში განსხვავებით თეთრკანიან ქალთა მოძრაობის ზოგიერთი მიმართულების 'ქალებისა', აქ არ მომხდარა დასაბამის ბუნებრივად წარმოჩენა, ან, ყოველ შემთხვევაში, ეს არის ის, რაც სანდოვალის სიტყვებით, ოპოზიციური ცნობიერების ძალით შექმნილი უნიკალური შესაძლებლობაა.

სანდოვალის არგუმენტი უნდა განვიხილოთ ფემინისტური პოზიციის ერთადერთ ყველაზე მძლავრ ფორმულირებად, აღმოცენებული გლობალური ანტიკოლონიალისტური დისკურსის კონტექსტში, ე.ი დისკურსის, რომელიც ამსხვრევს 'დასავლეთს' და მის უმაღლეს პროდუქტს: მას, ვინც არ არის ცხოველი, ბარბაროსი ან ქალი; ერთი სიტყვით, კაცს, რომელიც კოსმოსის ავტორია, სახელად - ისტორია. ორიენტალიზმის პოლიტიკური და სემიოტიკური დეკონსტრუქცია, ოქსიდენტური იდენტობების დესტაბილიზირებასთან ერთად, ფემინისტების იდენტობებსაც არღვევს.⁷ სანდოვალი ამტკიცებს, რომ 'ფერადკანიან ქალებს' აქვთ შანსი, ააგონ ისეთი ეფექტური ერთობები, რომლებიც არ გაიმეორებენ მარქსისტულ და ფემინისტურ იმპერიალისტურ,

---

⁵ ინგლისურ ტექსტში გამოყენებულია ნაცვალსახელი She. (მთრგ.)

⁶ Hooks (1981, 1984); Hull et al. (1982). Bambara (1981) დაწერეს არაჩვეულებრივი რომანი, რომელშიც ფერადკანიან ქალთა თეატრალური გუნდი, შვიდი და, ეძებს ერთობის ფორმებს. იხილეთ მისი ანალიზი Butler-Evans (1987).

⁷ ორიენტალიზმზე ფემინისტურ ნაშრომებში და არა მხოლოდ, იხილეთ Lowe (1986); Said (1978); Mohanty (1984); Many Voices, *One Chant: Black Feminist Perspectives* (1984).

ტოტალურ რევოლუციურ სუბიექტებს, რომელთათვისაც უცხოა დეკოლონიზაციისგან წარმოქმნილი მოუწესრიგებელი პოლიფონია.

კეთი კინგმა ხაზი გაუსვა იდენტიფიკაციის საზღვრებსა და პოლიტიკურ/პოეტურ მექანიზმებს, რომლებიც ჩაშენებულია 'პოემის' წაკითხვაში, კულტურული ფემინიზმის ამ წარმომშობ ბირთვში. კინგი აკრიტიკებს თანამედროვე ფემინისტთა ხანგრძლივ ტენდენციას, ფემინისტური პრაქტიკის განსხვავებული 'მომენტებიდან' ან 'დისკუსიებიდან' გამოიყვანონ ქალთა მოძრაობების ტაქსონომიები, რომლითაც საკუთარ პოლიტიკურ ტენდენციებს ისტორიული მოძრაობის ტელეოლოგიურ მიზნად წარმოაჩინენ. ეს ტაქსონომიები მოწოდებულები არიან გადაწერონ ფემინისტური ისტორია ისე, რომ იგი შიდა წინააღმდეგობებისგან დაცლილ მოძრაობათა დროში უცვლელ იდეოლოგიურ ბრძოლად წარმოჩინდეს, ეს განსაკუთრებით ეხება ისეთ სახელდებებს, როგორებიცაა რადიკალური, ლიბერალური და სოციალისტ-ფემინისტური. ყველა სხვა სახის ფემინიზმი პირდაპირი მნიშვნელობით ან შთაინთქმება ანდა მარგინალიზდება ამ ტაქსონომიებში, ხშირად გამოკვეთილი ონტოლოგიისა და ეპისტემოლოგიის დაფუძნებით.⁸ ფემინისტური ტაქსონომიები ქმნიან ეპისტემოლოგიებს, რათა ოფიციალური ქალური გამოცდილებებიდან გადახრების პოლიცილება მოახდინონ. ცხადია, 'ქალთა კულტურა', ფერადკანიანი ქალების მსგავსად, მიზანმიმართულადაა შექმნილი კოალიციების შემქმნელი მექანიზმებით. პოეზიის, მუსიკისა და აკადემიურ პრაქტიკათა გარკვეული ფორმების რიტუალები ერთმანეთთან მჭიდროდ არის დაკავშირებული. კინგისა და სანდოვალის საერთო მონაგარი მდგომარეობს იმაში, რომ მათ იციან ის, თუ როგორ შეიძლება გამოიძერწოს პოეტური/პოლიტიკური ერთობები ათვისების, შთანთქმისა და ტაქსონომიურ იდენტიფიკაციათა ლოგიკების გარეშე.

---

⁸ კეტი კინგმა (1986, 1987) ჩამოაყალიბა თეორიულად ზუსტი მიდგომა იმასთან დაკავშირებით, თუ როგორ მუშაობს ფემინისტური ტაქსონომიები ძალაუფლების გენეალოგიებად თავად ფემინისტურ იდეოლოგიასა და პოლემიკაში. კინგი აანალიზებს ჯაგერის (1983) მიერ ფემინიზმთა ტაქსონომიზების პრობლემურ მაგალითს, როდესაც საქმე გვაქვს მცირე თეორიულ მექანიზმთან, რომელიც სასურველ საბოლოო თეორიულ პოზიციას ქმნის. სოციალისტური და რადიკალ-ფემინისტური პოზიციების ჩემუელი კარიკატურაც ამის კარგი მაგალითია.

ირონიულია, რომ თეორიული და პრაქტიკული ბრძოლა ისეთი ერთობების წინააღმდეგ, რომლებიც სხვათა შთანთქმით ან მათზე ბატონობით მიიღწევა, არა მხოლოდ ძირს უთხრის პატრიარქატის, კოლონიალიზმის, ჰუმანიზმის, პოზიტივიზმის, ესენციალიზმის, საინტიზმის⁹ და სხვა კითხვის ნიშნის ქვეშ ჯერ არ-დაყენებული იზმების გამამართლებელ არგუმენტებს, არამედ ორგანულობისა და ბუნებრიობის დაშვებიდან გამოყვანილ ყველა მტკიცებასაც. მე ვფიქრობ, რომ რადიკალურმა და სოციალისტურმა/მარქსისტულმა ფემინიზმებმა ასევე მოუშალეს საფუძველი თავიანთ/ჩვენს ეპისტემოლოგიურ სტრატეგიებს და ეს გადამწყვეტი მნიშვნელობის ნაბიჯია სხვა შესაძლო ერთობების წარმოსადგენად. გასარკვევი რჩება გამოდგება თუ არა აქამდე არსებული დასავლური პოლიტიკური საზოგადოების 'ეპისტემოლოგიები' ეფექტური ერთობების ასაგებად.

აღსანიშნავია, რომ ხალხის ძალისხმევა, შეექმნათ რევოლუციური პოზიციები და ეპისტემოლოგიები სამყაროს შესაცვლელად, თავად იმ პროცესების ნაწილი იყო, რომლებიც იდენტიფიკაციის შეზღუდულობებს ამხელდნენ. პოსტმოდერნული თეორიის გესლიანი იარაღები და რევოლუციური სუბიექტების შესახებ განვითარებულ ონტოლოგიური დისკურსის კონსტრუქციული იარაღები შეგვიძლია ირონიულ მოკავშირეებად დავინახოთ დასავლური თვითობის (self) მსხვრევაში, რაც ჩვენს სიკვდილ-სიცოცხლესთანაა დაკავშირებული. ჩვენ მკაფიოდ ვიაზრებთ იმას, თუ რას ნიშნავს გქონდეს ისტორიულად კონსტიტუირებული სხეული. დასაბამში უმანკობის დაკარგვა, ჩვენთვის არ არის ედემიდან გამოძევება. ჩვენი პოლიტიკა დანაშაულის გამოსყიდვის შესაძლებლობასთან ერთად, გულუბრყვილო უმანკობასაც კარგავს. მაგრამ როგორი იქნება სოციალისტური-ფემინიზმის მორიგი პოლიტიკური მითი? რა სახის პოლიტიკებს შეუძლია მიიღოს ნაწილობრივი, წინააღმდეგობრივი, მარად არდასრულებული პიროვნულ და კოლექტიურ იდენტობათა კონსტრუირების პროცესები და ამასთან, კვლავ დარჩეს ერთგული, ეფექტური - და, რაც არ უნდა ირონიულად ჟღერდეს, სოციალისტ-ფემინისტურიც?

ჩემთვის უცნობია ისტორიაში სხვა რომელიმე დრო, როცა 'რასის', 'გენდერის', 'სექსუალობის' და 'კლასის' ბატონობის წინააღმდეგ ეფექტური ბრძოლისთვის უფრო მეტად იყო პოლიტიკური ერთობა საჭირო. აგრეთვე, არ ვიცნობ სხვა რომელიმე დროს,

---

⁹ საინტიზმი - იდეოლოგია, რომელიც მეცნიერებას პრივილეგირებულ ადგილს ანიჭებს ჭეშმარიტებათა მაწარმოებელ პროცედურებში. (მთრგ.)

რომელშიც ისეთი ერთობის აგება შესაძლებელი ყოფილიყოს, როგორც გვინდა რომ დღეს შევქმნათ. არც ერთ 'ჩვენგანს' აღარ აქვს სიმბოლური ან მატერიალური შესაძლებლობა რომელიმე 'სხვას' რეალობის ფორმები უკარნახოს. ან, სულ მცირე, აღარ შეგვიძლია ვამტკიცოთ 'ჩვენი' უმანკოება ბატონობათა ამგვარ პრაქტიკებში გარდაუვალი თანამონაწილეობის გამო. თეთრკანიანმა ქალებმა, მათ შორის სოციალისტმა ფემინისტებმა, აღმოაჩინეს (ესე იგი, იძულებულები გახდნენ შეემჩნიათ) 'ქალის' კატეგორიის ბუნდოვანება. ამის გაცნობიერება ყველა წინა კატეგორიის გეოგრაფიას ცვლის; ის ისევე ახდენს მათ დენატურირებას, როგორც სითბო არამდგრადი პროტეინისას. კიბორგმა ფემინისტებმა უნდა ამტკიცონ, რომ 'ჩვენ' აღარ გვჭირდება ერთობათა ბუნებრივი მიზეზების ძებნა და რომ არც ერთი კონსტრუქცია საბოლოოდ დასრულებული არ არის. უმანკოებამ, და აქედან გამომდინარე, მსხვერპლად ყოფნის მუდმივმა ხაზგასმამ, როგორც პრობლემის არსში წვდომის ერთადერთმა საფუძველმა, უკვე საკმარისი ზიანი მოიტანა. თუმცა, კონსტრუირებულმა რევოლუციურმა სუბიექტმა გვიანი XIX საუკუნის ადამიანებსაც უნდა მისცეს ფიქრის საშუალება. იდენტობათა ცვეთაში და მათი კონსტრუირების რეფლექსიურ სტრატეგიებში, ჩნდება შესაძლებლობა გამოვძერწოთ რაღაც სხვა, ვიდრე აპოკალიფსის შემდგომი დღისთვის ნისლიანი საბურველია, რომელიც წინასწარმეტყველურად დაასრულებს ხსნის ისტორიას.

მარქსისტულმა/სოციალისტურმა და რადიკალურმა ფემინიზმებმა ერთდროულად 'ქალის' კატეგორიისა და 'ქალების' სოციალურ ცხოვრებათა ცნობიერების ნატურალიზება და დენატურალიზება მოახდინეს. ამ ორმაგი სვლის საჩვენებლად შეიძლება სქემატური კარიკატურა დაგვეხმაროს. მარქსიანული სოციალიზმი დაქირავებული შრომის ანალიზზეა დაფუძნებული, რომელიც საზოგადოების კლასობრივ სტრუქტურას ამხელს. დაქირავებული ურთიერთობის შედეგი სისტემური გაუცხოებაა, რამდენადაც მუშა მისივე [მთრგ. His] (sic) შრომის პროდუქტისგანაა გამოთიშული. ცოდნაში აბსტრაქცია და ილუზია სუფევს, პრაქტიკაში - ბატონობა. შრომა უაღრესად პრივილეგირებული კატეგორიაა, რომელიც მარქსისტს შესაძლებლობას აძლევს, გადალახოს ილუზია და იპოვოს სამყაროს შეცვლისთვის აუცილებელი თვალთახედვის წერტილი. შრომა გამაადამიანებელი აქტივობაა, რომელიც ქმნის ადამიანს; შრომა ონტოლოგიური კატეგორიაა, რომელიც შესაძლებელს ხდის სუბიექტის ცოდნას და აქედან გამომდინარე, ცოდნას დაქვემდებარებისა და გაუცხოების შესახებ.

ნათესაური ერთგულებით, სოციალისტური ფემინიზმი მარქსიზმის საბაზისო ანალიტიკური სტრატეგიების გამოყენებით განვითარდა. მარქსისტი და სოციალისტი

ფემინისტების მთავარი მიღწევა გახლდათ შრომის კატეგორიის გაფართოება იმ საქმიანობების მოსახელთებლად, რომლებითაც ქალები (ზოგიერთი მათგანი) იყვნენ დაკავებულები, ეს მაშინ, როცა მარქსისტულ თეორიაში კაპიტალისტური პატრიარქატის დაქირავებული შრომითი ურთიერთობები შრომის უფრო ფართო გაგებას იყო დაქვემდებარებული. კერძოდ, ოჯახებში ქალთა შრომა და ქალების მიერ დედური ფუნქციების შესრულება (ესე იგი, სოციალისტურ-ფემინისტური გაგებით - რეპროდუქცია), თეორიულ კანონში შრომის მარქსიანულ კონცეფციასთან მსგავსების გამო შევიდა. აქ ქალების ერთობა 'შრომის' ონტოლოგიურ სტრუქტურაზე დაფუძნებულ ეპისტემოლოგიას ეყრდნობა. მარქსისტული/სოციალისტური ფემინიზმი არ ახდენს ერთობის 'ბუნებრივად' წარმოჩენას; მათთვის ეს შესაძლო შედეგია, რომელიც სოციალურ ურთიერთობებში დაკავებული შესაძლო პოზიციიდან გამომდინარე მიიღწევა. ესენციალიზმი შრომის ან მის ანალოგიურ, ქალთა საქმიანობის ონტოლოგიურ სტრუქტურაშია. მარქსისტული ჰუმანიზმის მემკვიდრეობა, განსაკუთრებით მის დასავლურ სუბიექტის კონცეფციასთან ერთად, ჩემთვის პრობლემურია. ამ ფორმულირებების მთავარი წვლილი ახალი ერთობების შექმნის საქმეში, ნამდვილ ქალთა ყოველდღიურ პასუხისმგებლობებზე ყურადღების გამახვილება იყო და არა ამ ერთობების ბუნებრივ მოცემულობებად წარმოჩენა.

კეტრინ მაკკინონისეული რადიკალური ფემინიზმი თავად არის ქმედების დამფუძნებელი დასავლური იდენტობის თეორიათა მიმთვისებელი, შთანთმთქმელი და ტოტალისტური ტენდენციების კარიკატურა.¹⁰ ფაქტობრივი და პოლიტიკური შეცდომა იქნება მაკკინონისეულ ფემინიზმში გავაერთიანოთ რადიკალურ ფემინიზმად

---

¹⁰მე ვუშვებ არგუმენტაციულ კატეგორიულ შეცდომას მაკკინონის პოზიციების 'მოდისციპლინებისას', მათთვის 'რადიკალურის' წოდებით და მამასადამე, ვქმნი უკიდურესად ჰეტეროგენული ტექსტების რედუქციულ კრიტიკას, რომელიც ამ იარღიეს ექსპლიციტურად იყენებს, ტაქსონომიურად დაინტერესებული არგუმენტით ტექსტების შესახებ, რომლებიც არ იყენებენ მოდიფიკატორს და ვერ იტანენ შეზღუდვას და ამგვარად აგრძელებენ ფემინიზმის ერთგვაროვან, საერთო ენაზე ოცნებათა სიზმრებს. ჩემი შეცდომა განპირობებულია დავალებით, ვწერო გარკვეული ტაქსონომიური პოზიციიდან, რომელიც თავად ატარებს ჰეტეროგენულ ისტორიას. მაკკინონის გავლენით დაწერილი არარედუქციული და ფუკოს პარადოქსული კონსერვატივიზმის დახვეწილი კრიტიკა სექსუალურ ძალადობაზე (გაუპატიურება), შეგიძლიათ იხილოთ de Lauretis (1985; see also 1986, pp. 1-19).

წოდებული, ბოლოდროინდელ ქალთა პოლიტიკაში არსებული მრავალფეროვანი 'მომენტები' და 'დისკუსიები'. მისი თეორიის ტელეოლოგიური ლოგიკა აჩვენებს, თუ როგორ ახდენს ეპისტემოლოგია და ონტოლოგია - მათ შორის მათი უარყოფებით - განსხვავების წაშლას ან პოლიციურებას. მაკკინონის თეორიის ერთადერთი შედეგი რადიკალურ ფემინიზმად წოდებული, მრავალფეროვანი ველის ისტორიის გადაწერაა. მისი თეორიული ოპერაციის მთავარი შედეგი გამოცდილების თეორიის, ქალთა იდენტობის შექმნაა, რაც ყოველი რევოლუციური პოზიციისთვის ერთგვარი აპოკალიფსია. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, რადიკალური ფემინიზმის ზღაპარში ჩაშენებული ტოტალიზება თავის მიზანს, ე.ი. ქალთა ერთობას, აღწევს გამოცდილების თავს მოხვევისა და რადიკალური არ-ყოფნის დამოწმების გზით. რაც შეეხება მარქსისტისტ/სოციალისტ ფემინისტებს, მათთვის ცნობიერება შედეგია და არა ბუნებრივი მოცემულობა, ხოლო მაკკინონის თეორია თავიდან იშორებს ჰუმანისტურ რევოლუციურ სუბიექტებში ჩაშენებულ ზოგიერთ სიძნელეებს, მაგრამ ამას ის რადიკალური რედუქციონიზმის ფასად აკეთებს.

მაკკინონი ამტკიცებს, რომ ფემინიზმმა უთუოდ მარქსიზმისგან განსხვავებული ანალიტიკური სტრატეგია მიიღო, რომელიც პირველ რიგში ყურადღებას აქცევს არა კლასობრივ სტრუქტურას, არამედ სქესის/გენდერის სტრუქტურას და მის წარმომშობ ურთიერთობებს, კაცების კონსტიტუციას და ქალთა სექსუალურ მითვისებას. ირონიაა, რომ მაკკინონის 'ონტოლოგია' ქმნის არარსებულ სუბიექტს, არარსებულ ყოფნას. მისთვის 'ქალის' დასაბამი სხვისი სურვილია და არა მე“-ს ძალისხმევა. ამგვარად, ის ავითარებს ცნობიერების თეორიას, რომელიც სანქციას გასცემს იმაზე თუ რა შეიძლება ითვლებოდეს 'ქალურ' გამოცდილებად - ესე იგი, ყველაფერი, რაც სექსუალური ძალადობის სახელით გვხვდება, მათ შორის, თავად სექსიც, როგორც ასეთი, რამდენადაც ეს 'ქალებს' შეიძლება უკავშირდებოდეს. ფემინისტური პრაქტიკა ასეთი ფორმის ცნობიერების კონსტრუირებაა, ესე იგი, თვითშემეცნება სუბიექტისა, რომელიც არ არსებობს [მთრგ. self-who-is-not].

ამ ტიპის ფემინიზმის პერვერსიული ლოგიკის თანახმად, სექსუალურ მითვისებას კვლავ შრომის ეპისტემოლოგიური სტატუსი აქვს; სხვა სიტყვებით, იგი ის საწყისი წერტილია, საიდანაც უნდა დაიწყოს ანალიზი, რომელსაც სამყაროს შეცვლაში საკუთარი წვლილის შეტანა შეეძლება. თუმცა, აღსანიშნავია, რომ სქესი/გენდერის სტრუქტურის შედეგი - სექსუალური განივთებაა და არა გაუცხოება. შექმნილი იყო სხვისი სურვილის

მიერ, იგივე არ არის, რაც გაუცხოება, რომელიც მშრომელის საკუთარი პროდუქტისგან ძალადობრივი გამოთიშვით ხდება.

მაკკინონის გამოცდილების რადიკალური თეორია უკიდურესად ტოტალისტურია; ის არა იმდენად ამარგინალებს, რამდენადაც სრულიად ანადგურებს ყველა სხვა ქალის პოლიტიკურ დისკურსსა და ქმედებას. ეს არის ტოტალისტური წარმოება იმისა, რისი მიღწევაც თავად დასავლურმა პატრიარქატმა ვერ შეძლო. ესე იგი, ფემინისტებში იმ ცნობიერების დანერგვა, რომლის თანახმადაც, ქალი არ არსებობს და რომ ის მხოლოდ მამაკაცის სურვილის პროდუქტია. ვფიქრობ, მაკკინონი სწორად ამტკიცებს, რომ იდენტობის მარქსიანულ ვერსიას არ შეუძლია ქალთა ერთობის სტაბილური დაფუძნება. მაგრამ ფემინისტური მიზნებისთვის ყველა დასავლური რევოლუციური სუბიექტისთვის სახასიათო, შინაგან წინააღმდეგობათა პრობლემის გადაჭრისას, ის ავითარებს გამოცდილების კიდევ უფრო ავტორიტარულ დოქტრინას. თუკი სოციალისტური/მარქსიანული თვალსაზრისების მიმართ ჩემი შენიშვნა მათ მიერ ანტიკოლონიურ დისკურსსა და პრატიკაში გამოჩენილი მრავალხმიანი, არაასიმილირებადი, რადიკალური განსხვავების უნებლიე წაშლას, მაკკინონის მიერ განსხვავების მიზანმიმართული ამოშლა, ქალთა 'არსებითი' არ-არსებობის გამოგონებით, სულ მცირე, არადაამაჯერებელია.

ჩემს ტაქსონომიაში, რომელიც ყველა სხვა ტაქსონომიის მსგავსად, ისტორიის გადაწერას, რადიკალურ ფემინიზმს შეუძლია საკუთარ თავში მოიცვას ქალების ყველა ის საქმიანობა, რომელიც სოციალისტმა ფემინისტებმა შრომის ფორმებად სახელსუფამს, თუმცა ეს მოხდება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ყველა ეს აქტივობა როგორღაც სექსუალიზდება. რეპროდუქციის მნიშვნელობა განსხვავებულ ელფერს იძენდა ამ ორ ტენდენციაში, პირველი დაფუძნებული შრომაზე, მეორე სქესზე - ორივე ბატონობის შედეგებს და სოციალურისა და პირადი რეალობების არცოდნას 'ყალბ ცნობიერებას' უწოდებს.

გვერდზე რომ გადავდოთ ნებისმიერი ამ ავტორის არგუმენტთა სიძნელეები ან მათი წვლილი, არც მარქსისტული და არც რადიკალურ ფემინისტური თვალსაზრისები არ ცდილობდნენ ნაწილობრივი ამხსნელის სტატუსის მიღებას; ორივე, როგორც წესი, ტოტალობებად იქმნებოდა. დასავლური ახსნაც სწორედ ამას ითხოვდა; სხვაგვარად როგორ შეუძლია 'დასავლელ' ავტორს სხვების საკუთარ თავში გაერთიანება? თითოეული ცდილობდა ბატონობის სხვა ფორმების ანექსირებას თავისი საბაზისო

კატეგორიების გაფართოებით, ანალოგიის, მარტივი ჩამოთვლისა და უბრალო დამატების მეშვეობით. რასობრივ საკითხზე თეთრკანიანი რადიკალი და სოციალისტი ფემინისტების უხერხული სიჩუმე ამ ლოგიკის ერთ-ერთი ყველაზე დიდი და დამანგრეველი პოლიტიკური შედეგი იყო. პოლიტიკურ ტაქსონომიებში, რომლებიც გენეალოგიების დადგენას ცდილობენ, ისტორია და მრავალხმიანობა ქრება. თეორიაში, რომელიც პრეტენზიას აცხადება 'ქალის' კატეგორიის კონსტრუირების და სოციალური ჯგუფ 'ქალების' ერთიანი ან ტოტალიზებადი მთელის გამომჟღავნებაზე - რასისთვის (და ბევრი სხვა რამისთვის) არ რჩებოდა სტრუქტურული ადგილი. ჩემი კარიკატურის სტრუქტურა ასე გამოიყურება:

სოციალისტური ფემინიზმი - კლასობრივი სტრუქტურა // დაქირავებული შრომა // გაუცხოება.

შრომა, ანალოგიით რეპროდუქცია, გაფართოებით სქესი, დანამატად რასა.

რადიკალური ფემინიზმი - გენდერული სტრუქტურა // სექსუალური მითვისება // განივთება.

სქესი, ანალოგიით შრომა, გაფართოებით რეპროდუქცია, დანამატად რასა.

სხვა კონტექსტში, ფრანგი თეორეტიკოსი, იულია კრისტევა ამტკიცებდა, რომ ქალები - ახალგაზრდობის მსგავს ჯგუფებთან ერთად - ისტორიულ ჯგუფად მხოლოდ მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ წარმოჩინდნენ. მისი დათარიღება სადავოა; მაგრამ დღეს უკვე შევეჩვიეთ იმის განსენებას, რომ როგორც ცოდნის ობიექტები და როგორც ისტორიული აქტორები, 'რასა' ყოველთვის არ არსებობდა, 'კლასს' ისტორიული წარმომავლობა აქვს, ხოლო 'ჰომოსექსუალები' სრულიად ახალბედები არიან. შემთხვევითი არაა, რომ კაცის ოჯახის სიმბოლური სისტემა - და ამგვარად ქალის საზრისიც - იმსხვრება იმ მომენტიდანვე როცა პლანეტაზე ხალხთა შორის დამაკავშირებელი ქსელები უპრეცედენტოდ გამრავლებული, ნოყიერი და კომპლექსური ხდება. 'მოწინავე კაპიტალიზმი' შეუფერებელია ამ ისტორიული მომენტის სტრუქტურის გამოსახატავად. 'დასავლური' გაგებით, სასწორზე ადამიანის დასასრული დგას. შემთხვევითი არ არის რომ ჩვენს დროში ქალი ქალებად იშლება. ალბათ, სოციალისტი ფემინისტები დიდად არ იყვნენ დამნაშავეები ესენციალისტური თეორიის წარმოებისთვის, რომელმაც ჩაახშო ქალებს შორის განსხვავებები და წინააღმდეგობრივი ინტერესები. ვფიქრობ, ჩვენ, სულ

მცირე, თეთრკანიანი ჰუმანიზმის ლოგიკების, ენებისა და პრაქტიკების დაუფიქრებელი მონაწილეები ვიყავით, რათა ბატონობათა საერთო საფუძვლის ძიებით უზრუნველგვეყო რევოლუციური ხმა. ახლა უკვე თავის მართლების ნაკლები მიზეზი გვაქვს. თუმცა, ჩვენი დამარცხებების გაცნობიერებამ შეიძლება უძირო განსხვავებებში გადაგვადოს და თავი მივანებოთ ნაწილობრივი, ნამდვილი კოალიციების შექმნის ამოცანას. ზოგი განსხვავებები სახალისოა; ზოგი კი მსოფლიო ისტორიული სისტემების ბოძებია. 'ეპისტემოლოგია' განსხვავების ცოდნაა.

ბატონობის ინფორმატიკა

ამ მცდელობაში წარმომედგინა ეპისტემოლოგიური და პოლიტიკური პოზიცია, მე მსურდა, მოკლედ აღმეწერა შესაძლო ერთობის სურათი. სურათი, რომელიც სოციალისტური და ფემინისტური კონსტრუირების პრინციპებისგანაა დავალებული. ჩემი მონახაზისთვის ჩარჩო სოციალურ ურთიერთობებში გლობალური მასშტაბის ცვლილებებმა და მნიშვნელოვანმა გარდაქმნებმა მოამზადა, რაც თავის მხრივ, მეცნიერებასა და ტექნოლოგიაზეა მიბმული. მე ვემხრობი იმ პოლიტიკას, რომელიც აცნობიერებს კლასის, რასისა და გენდერის ხასიათში მსოფლიო წესრიგის ამომავალი სისტემის მიერ გამოწვეულ ფუნდამენტურ ცვლილებებს, რაც თავისი ახლებურობითა და მასშტაბურობით ინდუსტრიული კაპიტალიზმის მოტანილი ცვლილებების ანალოგიურია; ჩვენ ვცხოვრობთ ორგანული, ინდუსტრიული საზოგადოებიდან პოლიმორფულ, ინფორმაციულ სისტემაში ტრანზიციის პირობებში. ტოტალური შრომიდან, ტოტალურ, მომაკვდინებელ თამაშზე. დიქტომიები, ერთდროულად მატერიალურიც და იდეოლოგიურიც, ქვემოთ ნაჩვენებ ცხრილში შეიძლება გამოიხატოს ბატონობის ძველი მოსახერხებელი იერარქიებიდან გადასვლად ახალ, საშიშ ქსელებზე, რომლებსაც მე ბატონობის ინფორმატიკა ვუწოდებ:

რეპრეზენტაცია	სიმულაცია
ბურჟუაზიული ნოველა, რეალიზმი	სამეცნიერო ფანტასტიკა, პოსტმოდერნიზმი
ორგანიზმი	ბიოტიკური კომპონენტი
სიღრმე, მთლიანობა	ზედაპირი, საზღვარი
სითბო	ხმაური
ბიოლოგია როგორც	ბიოლოგია როგორც წარწერა

კლინიკური პრაქტიკა	
ფიზიოლოგია	კომუნიკაციების ინჟინერია
მცირე ჯგუფი	ქვესისტემა
სრულყოფა	ოპტიმიზება
ევგენიკა	პოპულაციების კონტროლი
დეკადანსი, ჯადოსნური მთა	ვადაგასულობა, მომავლის შოკი
ჰიგიენა	სტრესის მენეჯმენტი
მიკრობიოლოგია, ტუბერკულოზი	იმუნოლოგია, შიდსი
შრომის ორგანული დაყოფა	ერგონომიკა/შრომის კიბერნეტიკა
ფუნქციური სპეციალიზირება	მოდულური კონსტრუირება
რეპროდუქცია	რეპლიკაცია
სექსუალური როლის მიხედვით ორგანული სპეციალიზირება	ოპტიმალური გენეტიკური სტრატეგია
ბიოლოგიური დეტერმინიზმი	ევოლუციური ინერცია, შეზღუდვები
თემური ეკოლოგია	ეკოსისტემა
ყოფნის რასობრივი ჯაჭვი	ნეო-იმპერიალიზმი, გაერთიანებული ერების ჰუმანიზმი
სახლში/ქარხანაში მეცნიერული მენეჯმენტი	გლობალური ქარხანა/ელექტრონული კოტეჯი
ოჯახი/ბაზარი/ქარხანა	ქალები ინტეგრირებულ სქემაში
საოჯახო ხელფასი	შედარებითი ღირებულება
საჯარო/კერძო	კიბორგი მოქალაქე
ბუნება/კულტურა	განსხვავების ველები
კოოპერაცია	კომუნიკაციის გაუმჯობესება
ფროიდი	ლაკანი

სქესი	გენეტიკური ინჟინერია
შრომა	რობოტიკა
გონება	ხელოვნური ინტელექტი
მეორე მსოფლიო ომი	ვარსკვლავთა ომები
თეთრი კაპიტალისტური პატრიარქატი	ბატონობის ინფორმატიკა

ეს სია რამდენიმე საინტერესო დაკვირვების საშუალებას გვაძლევს.¹¹ მარჯვენა მხარეს მოთავსებული ობიექტების 'ნატურალურებად' კოდირება შეუძლებელია. ამის გაცნობიერება შლის მარცხენა მხარეს არსებულთა ნატურალისტურ კოდირებასაც. ჩვენ არ შეგვიძლია უკან დავბრუნდეთ იდეოლოგიურად ან მატერიალურად. არა მხოლოდ ღმერთი მოკვდა; არამედ 'ქალღმერთიც' ან ორივე მიკროელექტრონული და ბიოტექნოლოგიური პოლიტიკით დამუხტულ სამყაროებში აღსდგნენ. ბიოტიკური კომპონენტების მსგავს ობიექტებთან მიმართებით, ჩვენ უნდა ვიფიქროთ არა სუბსტანციალური თვისებების ჭრილში, არამედ დიზაინის, საზღვართა შეზღუდულობის, დინებათა სინშირების, სისტემათა ლოგიკების, შეზღუდულობათა შემცირების მომგებიანობის ჩარჩოებში. სექსუალური რეპროდუქცია მრავალ რეპროდუქციულ სტრატეგიას შორის ერთ-ერთია, თავისი რისკებითა და სარგებლით, როგორც სისტემური გარემოს ფუნქცია. სექსუალური რეპროდუქციის იდეოლოგიას აღარ შეუძლია გონივრულად მიგვითითოს სქესის ცნებებსა და სქესობრივ როლებზე, როგორც ორგანულ ასპექტებზე ისეთ ბუნებრივ ობიექტებში, როგორებიც ორგანიზმები და ოჯახები არიან. მსგავსი მსჯელობა გამოაშკარავდება როგორც ირაციონალური. ირონიულია, რომ 'Playboy'-ის მკითხველი კორპორატიული მუშაკები და პორნოგრაფიის მოწინააღმდეგე, რადიკალი ფემინისტები, ერთმანეთის სახით, მოულოდნელ პარტნიორებს გაიჩენენ ირაციონალიზმის ერთობლივი გამოაშკარავებისას.

---

¹¹ ცხრილი 1985 წელს გამოქვეყნდა. ჩემი წინა მცდელობა დამენახა ბიოლოგია კიბერნეტიკულ ბრძანება-კონტროლის დისკურსად, ხოლო ორგანიზმები "ბუნებრივ-ტექნიკური ცოდნის ობიექტებად," შეგიძლიათ, იხილოთ Haraway (1979, 1983, 1984). ამ დიქტომიური ცხრილის 1979 წლის ვერსია შეგიძლიათ, იხილოთ Haraway 1991, ch. 3; for a 1989 version, see *ibid.*, ch. 10. განსხვავებები მიუთითებს არგუმენტში შეტანილ ცვლილებებზე.

ანალოგიურად არის რასის შემთხვევაშიც. ადამიანთა მრავალფეროვნების იდეოლოგიები უნდა ფორმულირდეს პარამეტრთა სინშირებად, როგორც სისხლის ჯგუფები ან ინტელექტის ქულები. 'ირაციონალურია' მოიხმოდ პრიმიტიულის და ცივილიზებული კონცეპტები. ლიბერალებისთვისა და რადიკალებისთვის, სოციალურ სისტემათა გამაერთიანებელის ძიებას ჩაანაცვლებს ახალი პრაქტიკა სახელად 'ექსპერიმენტული ეთნოგრაფია', რომელშიც ორგანული ობიექტი მისი წერის თამაშზე მიჰყვება ყურადღებაში გაიფანტება. იდეოლოგიის დონეზე ჩვენ ვხედავთ რასიზმისა და კოლონიალიზმის თარგმნას განვითარებულისა და განუვითარებელის, მოდერნიზაციის ტემპებისა და დაბრკოლებების ენაზე. ნებისმიერი ობიექტი თუ პიროვნება შეიძლება გონივრულად მოვიაზროთ აწყობისა და დაშლის ცნებებით; არანაირი 'ბუნებრივი' არქიტექტურა არ ზღუდავს სისტემების კონსტრუირებას. მსოფლიოს ყველა ქალაქის ფინანსური უბნები, მათ შორის ექსპორტზე ორიენტირებული თავისუფალი სავაჭრო ზონები, მოწმობენ 'გვიანი კაპიტალიზმის' ამ ელემენტარულ ფაქტს. ობიექტთა მთელი სამყარო, რომელთა მეცნიერულად შეცნობა შესაძლებელია, უნდა ფორმულირდნენ კომუნიკაციების ინჟინერიის პრობლემადად (მენეჯერებისთვის) ან ტექსტის თეორიებად (მათთვის, ვინც წინააღმდეგობას უწევს). ორივე კიბორგული სემიოლოგიებია.

უნდა ველოდოდოთ, რომ კონტროლის სტრატეგიები კონცენტრირდება სასაზღვრო პირობებზე და ინტერფეისებზე, საზღვრებს შორის დინებათა სინშირებზე და არა ბუნებრივი ობიექტების მთლიანობაზე. მაგალითად, ქალების უნარზე დაბადონ ახალი ადამიანები, გამოყენებული კონტროლის სტრატეგიები გადაითარგმნება პოპულაციის კონტროლისა და ინდივიდუალური გადაწყვეტილებების მიმღებთათვის მიზნის მიღწევის მაქსიმიზების ენებზე. კონტროლის სტრატეგიები ფორმულირდება ტემპების, საამორტიზაციო ხარჯების, თავისუფლების ხარისხის ცნებებზე. ადამიანები, როგორც ნებისმიერი სხვა კომპონენტი ან ქვესისტემა, უნდა ლოკალიზდეს სისტემურ არქიტექტურაში, რომლის მოქმედების ძირითადი წესი ალბათური და სტატისტიკურია. არც ერთი ობიექტი, სივრცე ან სხეული არ არის თავისთავად წმინდა; ნებისმიერი კომპონენტი შეიძლება ინტერფეისით დაუკავშირდეს სხვას თუ შეიქმნება სათანადო სტანდარტი, სწორი კოდი - სიგნალების საერთო ენაზე გადასათარგმნად. ამ მსოფლიოში გაცვლა უფრო წინ წავა, ვიდრე კაპიტალისტური ბაზრების მიერ შექმნილი საყოველთაო თარგმანი, რაც ასე კარგად გაანალიზა მარქსმა. ამ სამყაროში მთავარი პათოლოგია, რომელიც ზეგავლენას ახდენს ყველა სახის ნაწილზე არის სტრესი - კომუნიკაციების წყობიდან გამოსვლა (ჰონესი, 1983). კიბორგი არ ექვემდებარება ფუკოს ბიოპოლიტიკას;

კიბორგი სიმულირებს პოლიტიკას. ეს კი მოქმედებისთვის გაცილებით უფრო მძლავრი ველია.

ცოდნის მეცნიერული და კულტურული ობიექტების ამგვარი ანალიზი, რომელიც ისტორიულად მეორე მსოფლიო ომიდან მოყოლებული გამოჩნდა, გვამზადებს ფემინისტურ ანალიზებში რიგი მნიშვნელოვანი შეუსაბამობების აღმოჩენისთვის, რომელიც ახლაც მიმდინარეობს ისე, თითქოს არისტოტელეს დროინდელი ორგანული, იერარქიული დუალიზმები კვლავაც აწესრიგებდნენ 'დასავლურ' დისკურსს. ამ დუალიზმებმა კანიბალიზება განიცადეს ან როგორც ზოე სოფიას (სოფულისს) შეიძლება ეთქვას, ისინი 'ტექნოლოგიურად-მოინელეს'. დიქტომიები გონებასა და სხეულს, ცხოველსა და ადამიანს, ორგანიზმსა და მანქანას, საჯაროსა და კერძოს, ბუნებასა და კულტურას, კაცებსა და ქალებს, პრიმიტიულ და ცივილიზებულს შორის იდეოლოგიურად საეჭვონი გახდნენ. ქალთა ნამდვილი მდგომარეობა - ეს მათი ინტეგრაცია/ექსპლოატაციაა წარმოება/კვლავწარმოებისა და კომუნიკაციის მსოფლიო სისტემაში, სახელად ბატონობის ინფორმატიკა. სახლი, სამუშაო ადგილი, ბაზარი, საჯარო სივრცე, სხეული თავისთავად - ყველაფერი შეიძლება დაიშალოს და ინტერფეისით დაკავშირდეს თითქმის უსასრულო, პოლიმორფული გზებით, ქალებისთვის და სხვებისთვის, შორს მიმავალი შედეგებით - შედეგებით, რომლებიც თავისთავად სხვადასხვა ხალხისთვის ძალიან განსხვავებულია და რაც ძლიერ ოპოზიციურ ინტერნაციონალურ მოძრაობებს ძნელად წარმოსადგენს და ამავდროულად, გადარჩენისთვის აუცილებელსაც ხდის. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გზა სოციალისტ-ფემინისტური პოლიტიკის რეკონსტრუირებისთვის გადის თეორიასა და პრაქტიკაზე, რომელიც ეხება მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის სოციალურ ურთიერთობებს, მათ შორის უმთავრესად მითებისა და შინაარსების სისტემებს, რომლებიც ჩვენს წარმოსახვებს ასტრუქტურირებენ. კიბორგი არის ერთგვარი დაშლილი და აწყობილი, პოსტმოდერნული კოლექტივი და კერძო თვითობა (self)!. ეს არის ის თვითობა, რომლის კოდირებაც ფემინისტებმა უნდა მოახდინონ.

საკომუნიკაციო ტექნოლოგიები და ბიოტექნოლოგიები ჩვენი სხეულების გადამზადების იარაღებია. ეს ხელსაწყოები ქალებისთვის მსოფლიო მასშტაბით ასხეულებენ და აძლიერებენ ახალ სოციალურ ურთიერთობებს. ტექნოლოგიები და სამეცნიერო დისკურსები ნაწილობრივ შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ იმ მოქნილი სოციალური ინტერაქციების ფორმალიზებებად, ე.ი. გაყინულ მომენტებად, რომლებიც მათ ქმნიან. თუმცა, ისინი ასევე უნდა დავინახოთ როგორც ინსტრუმენტები ცალკეულ შინაარსთა

დაწესებისთვის. საზღვარი ხელსაწყოთა და მითს, ინსტრუმენტთა და კონცეპტს, სოციალური ურთიერთობების ისტორიულ სისტემებსა და შესაძლო სხეულთა ისტორიულ ანატომიებს შორის, ცოდნის ობიექტების ჩათვლით, იოლად ურთიერთშეღწევადია. მართლაც, მითი და ხელსაწყო ერთმანეთს აფუძნებენ.

ამასთან, საკომუნიკაციო მეცნიერებები და თანამედროვე ბიოლოგიები ერთი და იმავე სვლით არიან კონსტრუირებულები - *მსოფლიოს კოდირების პრობლემად თარგმნით*, საერთო ენის ძიებით, რომელშიც ინსტრუმენტული კონტროლის ყველა წინააღმდეგობა გაქრება და ყოველგვარი ჰეტეროგენულობა დაექვემდებარება დაშლას, აწყობას, ინვესტირებასა და გაცვლას.

საკომუნიკაციო მეცნიერებებში, მსოფლიოს კოდირების პრობლემად თარგმნის საჩვენებლად შეგვიძლია შევხედოთ კიბერნეტიკულ (უკუკავშირის მაკონტროლებელ) სისტემათა თეორიების გამოყენებას სატელეფონო ტექნოლოგიებში, კომპიუტერულ დიზაინში, შეიარაღებათა გადასროლაში ან მონაცემთა ბაზის კონსტრუირებასა და შენარჩუნებაში. ყველა შემთხვევაში, საკვანძო საკითხებზე პასუხები დამოკიდებულია ენისა და კონტროლის თეორიაზე; საკვანძო ოპერაცია განსაზღვრავს სიხშირეებს, მიმართულებებსა და ალბათობებს იმ მოცულობათა დინებისა, რომელსაც ინფორმაციას უწოდებენ. მსოფლიო პატარა ნაწილებად დაყოფილი, რომელთა საზღვრები სხვადასხვაგვარად ატარებს ინფორმაციას. ინფორმაცია ისეთი დათვლადი ელემენტია (ერთეული, ერთობის საფუძველი), რომელიც საყოველთაო თარგმანს და შესაბამისად, დაუბრკოლებელ ინსტრუმენტულ ძალაუფლებას (სახელად ეფექტური კომუნიკაცია) შესაძლებელს ხდის. ამგვარი ძალაუფლებისთვის ყველაზე დიდი საფრთხე კომუნიკაციის ხელშეშლაა. სისტემის ნებისმიერი მწყობრიდან გამოსვლა სტრესის ფუნქციაა. ამ ტექნოლოგიის საფუძვლებს სხარტად გადმოსცემს C3i-ის მეტაფორა, ბრძანება-კონტროლი-კომუნიკაცია-ინფორმაცია, შეიარაღებული ძალების ოპერაციათა თეორიის სიმბოლო.

თანამედროვე ბიოლოგიებში, მსოფლიოს კოდირების პრობლემად თარგმნა შეგვიძლია, მოლეკულური გენეტიკის, ეკოლოგიის, სოციობიოლოგიური ევოლუციური თეორიისა და იმუნობიოლოგიის მაგალითებით ვაჩვენოთ. ორგანიზმი გადაითარგმნა გენეტიკური კოდირებისა და გაშიფვრის პრობლემებად. ბიოტექნოლოგია - ე.ი. წერის ტექნოლოგია -

მნიშვნელოვანწილად ფერს აძლევს კვლევას.¹² რაღაც გაგებით, ორგანიზმებმა შეწყვიტეს ცოდნის ობიექტებად არსებობა და გზა გაუხსნეს ბიოტიკურ კომპონენტებს, ე.ი. ინფორმაციის გადამამუშავებელ სპეციალურ მოწყობილობებს. ანალოგიური სვლები შეგვიძლია დავინახოთ ეკოლოგიაშიც, თუ ყურადღებას მივაქცევთ ცნება ეკოსისტემის ისტორიასა და გამოყენებას. იმუნობიოლოგია და მასთან ასოცირებული სამედიცინო პრაქტიკები მდიდარი მაგალითებია კოდირებისა და ამოცნობის სისტემების პრივილეგირებულობის, როგორც ცოდნის ობიექტების, როგორც ჩვენთვის სხეულებრივი რეალობის კონსტრუქციებისა. ბიოლოგია აქ ერთგვარი კრიპტოგრაფიაა; კვლევა აუცილებლად სადაზვერვო აქტივობა; ირონია საკმარისზე მეტი. დასტრესილი სისტემა გზას სცდება; მისი კომუნიკაციური პროცესები ფუჭდება; ის ვერ ახერხებს ამოცნოს განსხვავება „მე“-სა და სხვას შორის. ადამიანი-ბავშვები, ბაბუნის გულებით, საერთო ეროვნულ ეთიკას აბნევენ, როგორც ცხოველთა უფლებების დამცველი აქტივისტების, ისე ადამიანის სისუფთავის სადარაჯოზე მდგომთათვის. შეერთებულ შტატებში გვიმამაკაცები და ინტროვენური ნარკოტიკების მომხმარებლები ‘პრივილეგირებული’ მსხვერპლები არიან საშინელი იმუნური სისტემის დაავადებისა, რომელიც მონიშნავს (სხეულში ჩაწერს) საზღვართა არეკვარევასა და მორალურ დაბინძურებას (Treichler, 1987).

ეს ექსკურსები კომუნიკაციის მეცნიერებებსა და ბიოლოგიაში მაინც აბსტრაქტულ დონეზე მოძრაობა გახლდათ; არსებობს მიწიერი, ძირითადად ეკონომიკური რეალობა, რომელიც დაადასტურებს ჩემს მტკიცებას, რომ ეს მეცნიერებები და ტექნოლოგიები ჩვენი სამყაროს ფუნდამენტურ გარდაქმნებზე მიგვითითებენ. კომუნიკაციური ტექნოლოგიები დამოკიდებულია ელექტრონიკაზე. თანამედროვე სახელმწიფოები, ტრანსნაციონალური კორპორაციები, სამხედრო ძალები, კეთილდღეობის სახელმწიფოს აპარატები, სატელიტური სისტემები, პოლიტიკური პროცესები, ჩვენი წარმოსახვების წარმოება, მუშათა-კონტროლის სისტემები, ჩვენი სხეულების სამედიცინო კონსტრუქციები, კომერციული პორნოგრაფია, შრომის საერთაშორისო დაყოფა და რელიგიური მისიონერობა ღრმად და დამოკიდებული ელექტრონიკაზე.

---

¹² ბიოტექნოლოგიის გარშემო დებატების პროგრესული ინტერპრეტაციებსა და ქმედებებზე: GeneWatch, a Bulletin of the Committee for Responsible Genetics, 5 Doane St, 4th Floor, Boston, MA 02109; Genetic Screening Study Group (formerly the Sociobiology Study Group of Science for the People), Cambridge, MA; Wright (1982, 1986); Yoxen (1983).

მიკროელექტრონიკა სიმულაკრას ტექნიკური ბაზისია, ესე იგი, ასლის ორიგინალის გარეშე.

მიკროელექტრონიკა გამაშუალებელია შრომის თარგმნისა რობოტიკასა და ენის პროცესირებაზე, სექსისა - გენეტიკურ ინჟინერიასა და რეპროდუქციულ ტექნოლოგიებზე, ხოლო გონების - ხელოვნურ ინტელექტსა და გადაწყვეტილების მიღების პროცედურებზე. ახალი ბიოტექნოლოგიები უფრო მეტია, ვიდრე ადამიანის რეპროდუქცია. ბიოლოგიას, როგორც მასალებისა და პროცესების ხელახლა გამომგონებელ, მძლავრ საინჟინრო მეცნიერებას, რევოლუციური შედეგები აქვს ინდუსტრიისთვის. ეს, დღეს, ალბათ, ყველაზე თვალსაჩინო ფერმენტაციის, აგრიკულტურისა და ენერგეტიკის სფეროებშია. კომუნიკაციათა მეცნიერებები და ბიოლოგია ბუნებრივ-ტექნიკური ცოდნის ობიექტების კონსტრუქტებია, რომელშიც ზღვარი მანქანასა და ორგანიზმს შორის საგულდაგულოდაა გადღვებილი. გონება, სხეული და ხელსაწყო მჭიდროდ არიან ერთმანეთთან დაკავშირებულები. ყოველდღიური ცხოვრების წარმოებისა და კვლავწარმოების 'ტრანსნაციონალური' მატერიალური ორგანიზაცია და კულტურისა და წარმოსახვის წარმოებისა და კვლავწარმოების სიმბოლური ორგანიზაცია ერთმანეთზე თანაბრად არიან გადახლართულები. ბაზისისა და ზედნაშენის, საჯაროსა და კერძოს ან მატერიალურისა და იდეალურის საზღვრის-შემნარჩუნებელი ხატი არასდროს ყოფილა ასეთი უძლიერი.

მე გამოვიყენე რეიჩელ გროსმანის (1980) ინტეგრირებულ სქემაში ჩართული ქალების ხატი, რათა სახელმეყო ქალთა სიტუაცია იმ მსოფლიოში, რომელმაც მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის სოციალური ურთიერთობების გაშუალებით, ღრმა გარდაქმნები განიცადა.¹³ მე ვიყენებ უცნაურ გამოთქმას, 'მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის სოციალური ურთიერთობები', რათა ვაჩვენო, რომ ჩვენ საქმე გვაქვს არა ტექნოლოგიურ დეტერმინიზმთან, არამედ ისტორიულ სისტემასთან, რომელიც დამოკიდებულია ხალხთა შორის სტრუქტურირებულ ურთიერთობებზე. თუმცა, ამ წინადადებას აგრეთვე უნდა მიგვანიშნოს იმაზე, რომ მეცნიერება და ტექნოლოგია იძლევა ძალაუფლების ახალ წყაროებს და რომ ჩვენ ანალიზისთვისა და პოლიტიკური ქმედებისთვის სწორედ ახალი წყაროები გვჭირდება (ლატური, 1984). რასის, სქესისა და კლასის ზოგიერთ კონფიგურაციებს, ფესვგადგმულს მაღალი ტექნოლოგიებით გაადვილებულ სოციალურ

---

¹³ Starting references for "women in the integrated circuit": D'Onofrio-Flores and Pfafflin (1982), Fernandez-Kelly (1983), Fuentes and Ehrenreich (1983), Grossman (1980), Nash and Fernandez-Kelly (1983), Ong (1982), Science Policy Research Unit (1982).

ურთიერთობებში, შეუძლია სოციალისტური ფემინიზმი ეფექტურ პროგრესულ პოლიტიკურ ძალად აქციოს.

'სახლს' მიღმა გატანილი 'შინაშრომის ეკონომიკა'

'ახალი ინდუსტრიული ეკონომიკა' ქმნის ახალ, მსოფლიო მასშტაბის მუშათა კლასს, ისევე როგორც ახალ სექსუალობებსა და ეთნოსებს. კაპიტალის უკიდურესი მოქნილობა და შრომის ამომავალი საერთაშორისო დაყოფა ახალი კოლექტივების გამოჩენასთან და უკვე კარგად ნაცნობი დაჯგუფებების დასუტებასთან ერთად ხდება. მოვლენების ასეთი განვითარება სულაც არ არის გენდერულად ან რასობრივად ნეიტრალური. თეთრკანიანი კაცები მოწინავე ინდუსტრიულ საზოგადოებებში სამსახურის დაკარგვის მუდმივი შიშის გამო, ახლებურად მოწყვლადნი გახდნენ. თუმცა ქალები მოთხოვნილი მუშახელის რიგებიდან იმავე ტემპებით არ ქრებიან, როგორც კაცები. ეს ხდება არა უბრალოდ იმიტომ, რომ მესამე სამყაროს ქვეყანათა ქალები სასურველი მუშახელია ექსპორტზე ორიენტირებულ სექტორებში, კერძოდ, მეცნიერებაზე-დაფუძნებული კორპორაციებისთვის ელექტრონიკაში, არამედ სურათი გაცილებით სისტემურია და მოიცავს რეპროდუქციას, სექსუალობას, კულტურას, მოხმარებასა და წარმოებას. პროტოტიპულ Silicon Valley-ში მრავალი ქალის ცხოვრება სტრუქტურირდა ელექტრონიკაზე დამოკიდებული სამსახურების გარშემო და მათი პირადი რეალობები მოიცავს სერიულ ჰეტეროსექსუალურ მონოგამიას, ბავშვების მოვლას, დისტანცირებას გაფართოებული სანათესაოებისგან ან ტრადიციული თემის სხვა უმრავლესი ფორმებისგან, ასაკის მატებასთან ერთად, მარტოობის მაღალ ალბათობას და უკიდურეს ეკონომიკურ მოწყვლადობას. Silicon Valley-ში ქალთა ეთნიკური და რასობრივი მრავალფეროვნება ასტრუქტურირებს კონფლიქტური განსხვავებების მიკროკოსმოსს კულტურაში, ოჯახში, რელიგიაში, განათლებასა და ენაში.

რიჩარდ გორდონმა ამ ახალ სიტუაციას 'შინაშრომის ეკონომიკა' უწოდა.¹⁴ მიუხედავად იმისა, რომ იგი ითვალისწინებს ელექტრონულ სამწყობობებთან დაკავშირებულ

---

¹⁴ "სახლს გარეთ საშინაო ეკონომიკაზე" და მასთან დაკავშირებულ არგუმენტებზე იხილეთ: Gordon (1983); Gordon and Kimball (1985); Stacey (1987); Reskin and Hartmann (1986); Women and Poverty (1984); Rose (1986); Collins (1982); Burr (1982); Gregory and Nussbaum (1982); Piven and Coward (1982); Microelectronics Group (1980); Stallard et al (1983) რომელიც მოიცავს სასარგებლო ორგანიზაციათა და რესურსების სიას.

სიტყვასიტყვით შინაშრომის ფენომენის გაჩენას, გორდონს სურს, 'შინაშრომის ეკონომიკით' სახელადად შრომის ისეთი არსებითი ხასიათის გარდაქმნა, რომელსაც ზოგადად ახასიათებს ის, რაც ადრე, ქალურ სამუშაოებს მიეწერებოდა, სამსახურებს, რომლებსაც უშუალოდ ქალები ასრულებდნენ. შრომა თანდათან ხელახლა განისაზღვრება როგორც პირდაპირი გაგებით ქალური და ფემინიზებული, არ აქვს მნიშვნელობა ეს კაცების მიერ იქნება შესრულებული თუ ქალების. განიცადო ფემინიზება ნიშნავს, გახდე უკიდურესად მოწყვლადი; გქონდეს უნარი დაიშალო, აიწყო, იყო ექსპლოატირებული როგორც შრომის სარეზერვო არმია; მიიჩნეოდე სერვერად და არა მუშად; ექვემდებარებოდე სამუშაო დროის ისეთ ორგანიზებას, რომელიც "თავისუფალ დროსაც" მოიცავს, რაც ლიმიტირებული სამუშაო დროის დაცინვაა; ამას კი მივყავართ არსებობამდე, რომელიც ყოველთვის უხამსობის, უადგილობის, სექსამდე დაყვანის ზღვარზეა. დეპროფესიონალიზება ძველი სტრატეგიაა, კვლავ გამოყენებული, აწ უკვე ოდესღაც პრივილეგირებული მუშების წინააღმდეგ. მიუხედავად ამისა, შინა შრომის ეკონომიკა არ გულისხმობს მხოლოდ ფართო მასშტაბიან დეპროფესიონალიზებას, არც იმას გულისხმობს, რომ ახალი მაღალ კვალიფიციური სფეროები არ ჩნდება, მათ შორის იმ ქალებისთვის და კაცებისთვის, რომლებიც ადრე გამორიცხულები იყვნენ პროფესიონალური საქმიანობიდან. ნაცვლად ამისა, ეს კონცეპტი მიუთითებს იმაზე, რომ ქარხანა, სახლი და ბაზარი ახალ დონეზე არიან ინტეგრირებული და რომ ქალთა ადგილები აქ გადამწყვეტი მნიშვნელობისაა. ეს კი საჭიროებს ანალიზს, რათა დავინახოთ ქალებს შორის განსხვავებები და სხვადასხვა სიტუაციაში კაცებსა და ქალებს შორის ურთიერთობათა მნიშვნელობები.

შინაშრომის ეკონომიკა, როგორც მსოფლიო კაპიტალისტური ორგანიზაციული სტრუქტურა, შესაძლებელი გახდა (თუმცა არ გამოუწვევია) ახალმა ტექნოლოგიებმა. შეტევის წარმატება შედარებით პრივილეგირებულ, უმეტესად თეთრკანიანი პროფკავშირების წევრი კაცების სამსახურებზე მიბმულია ახალი კომუნიკაციური ტექნოლოგიების ძალაზე, მოახდინოს შრომის ინტეგრირება და კონტროლი მიუხედავად მისი გაფანტულობისა და დეცენტრალიზებისა. ახალი ტექნოლოგიების შედეგებს ქალები გრძნობენ, ერთი მხრივ, როგორც ოჯახური (კაცის) ხელფასის დაკარგვით (თუ კი მათ საერთოდ ჰქონდათ თეთრკანიანთა ამ პრივილეგიაზე წვდომა), ხოლო მეორე მხრივ, თავიანთი სამსახურების ხასიათის გამო, რომელიც უფრო და უფრო კაპიტალტევადი ხდება, მაგალითად, საოფისე სამსახური და მომვლელიობა.

ახალი ეკონომიკური და ტექნოლოგიური წყობა ასევე არის დაკავშირებული კეთილდღეობის სახელმწიფოს ნგრევასთან და მასთან დაკავშირებულ ქალებზე დაკისრებულ მოთხოვნასთან, თავად ირჩინონ საკუთარი თავები; იგივე ითქმის კაცებზე, ბავშვებსა და მოხუცებზე. სიღარიბის ფემინიზება - გამოწვეული კეთილდღეობის სახელმწიფოს შლით, შინაშრომის ეკონომიკით, სადაც სტაბილური სამსახურები გამონაკლისი გახდა და ცხადი მოლოდინით, რომ ქალების ხელფასები არ იქნება კაცის ხელფასის ტოლი ბავშვების მოსავლელად - გახდა პრობლემა, რომელიც სასწრაფო ყურადღებას მოითხოვს. ქალების-მიერ-მართული ოჯახების გაჩენის მიზეზები იცვლება რასასთან, კლასთან ან სექსუალობასთან ერთად; თუმცა, მათი ყოვლადმზარდი გავრცელება ქალებს შორის მრავალ საკითხზე კოალიციების შექმნის საფუძველია. ის რომ ქალები, როგორც წესი, უზრუნველყოფენ ოჯახის ყოველდღიურ ცხოვრებას ნაწილობრივ დედობის იძულებითი როლის გამო - არახალია; ერთგვარი ინტეგრაცია ღიად კაპიტალისტურ და უფრო და უფრო ომზე ორიენტირებულ ეკონომიკაში, ეს კი ნამდვილად სიახლეა.

მაგალითად, ამერიკელ შავკანიან ქალებზე განსაკუთრებულ ზეწოლას, რომლებმაც შეძლეს რა გაქცეოდნენ (ძალიან ცუდად) ანაზღაურებად შინამოსამსახურეობას, რომ ახლა დაიკავონ კლერკებისა და სხვა მსგავსი პოზიციები, მნიშვნელოვანი ზეგავლენა აქვს დასაქმებულ შავკანიანთა შორის იძულებითი სიღარიბის შენარჩუნებაზე. მესამე სამყაროს ინდუსტრიალიზებულ რაიონებში, ყმაწვილი ქალები უფრო და უფრო ხდებიან თავიანთი ოჯახებისთვის ერთადერთ ან უმთავრეს შემოსავლის წყაროებად. მაშინ, როცა მიწაზე წვდომა კიდევ უფრო პრობლემატური ხდება. ამ ტენდენციებს გადამწყვეტი გავლენა უნდა ჰქონდეს ფსიქოლოგიისა და გენდერისა და რასის პოლიტიკებზე.

კაპიტალიზმის სამი უმთავრესი ეტაპის ფარგლებში (კომერციული/ადრე ინდუსტრიული, მონოპოლიური, ტრანსნაციონალური) - ნაციონალიზმთან, იმპერიალიზმთან და ტრანსნაციონალიზმთან კავშირში და დაკავშირებული ჯეიმსონის სამ დომინანტურ ესთეტიკურ პერიოდთან: რეალიზმი, მოდერნიზმი და პოსტმოდერნიზმი — მე ვამტკიცებ, რომ ოჯახის სპეციფიკური ფორმები დიალექტიკურად მიემართება კაპიტალის ფორმებს და მის პოლიტიკურ და კულტურულ მახასიათებლებს. მიუხედავად იმისა, რომ რეალობაში ისინი პრობლემურად და არაერთგვაროვნად გვხვდებიან, ამ ოჯახთა იდეალური ფორმები შეიძლება სქემატიზდეს როგორც (1) პატრიარქალური ბირთვული ოჯახი, სტრუქტურირებული საჯაროსა და კერძოს დიქტომიის გარშემო, რომელსაც თან ახლდა

სფეროთა განცალკევების თეთრკანიანი ბურჟუაზიის იდეოლოგია და XIX საუკუნის ანგლო-ამერიკული ბურჟუაზიული ფემინიზმი; (2) თანამედროვე ოჯახი - გაშუალებული (ან ნაიძულები) კეთილდღეობის სახელმწიფოსა და საოჯახო ხელფასის მსგავსი ინსტიტუციებით, გაფურჩქნული ჰეტეროსექსუალურ, ფემინისტურ იდეოლოგიებთან ერთად, რომელიც მოიცავს პირველი მსოფლიო ომის პერიოდში გრინვიჩ ვილიჯის მსგავს რადიკალურ ვერსიებსაც; და (3) შინაშრომის ეკონომიკის 'ოჯახი' - ქალი ოჯახისთავის ოქსიმორონული სტრუქტურით, ფემინიზმების ამოხეთქვით, პარადოქსული ინტენსიფიკაციებითა და თავად გენდერის ეროზიით.

ასეთია კონტექსტი, რომელშიც პროექციები ახალი ტექნოლოგიების მიერ წარმოქმნილ, მსოფლიო სტრუქტურულ უმუშევრობაზე, თავად შინაშრომის ეკონომიკის დიდი სურათის ნაწილია. რამდენადაც რობოტიკა და მსგავსი ტექნოლოგიები 'განვითარებულ' ქვეყნებში კაცებს სამსახურებიდან დევნის და მესამე სამყაროს 'განვითარებად' ქვეყნებში კიდევ უფრო ამწვავებს მარცხს მცდელობისა, შექმნილიყო მამაკაცური სამსახურები და რამდენადაც ავტომატიზებული ოფისი ხდება წესი იმ ქვეყნებისთვისაც, რომლებსაც ჭარბი შრომითი რესურსები აქვთ, იმდენად უფრო და უფრო ინტენსიური ხდება შრომის ფემინიზება. შეერთებულ შტატებში, შავკანიანმა ქალებმა დიდი ხანია იციან, თუ რას ნიშნავს იტანდღე შავკანიანი კაცების სტრუქტურულ უმუშევრობას ('ფემინიზებას'), ისევე როგორც თავიანთ ძალზე დაუცველ ადგილს, დაქირავებული შრომის ეკონომიკაში. არავისთვის საიდუმლო ადარ არის, რომ სექსუალობა, რეპროდუქცია, ოჯახი და საზოგადოებრივი ცხოვრება მრავალგზის გადაჯაჭვულია ამ ეკონომიკურ სტრუქტურაზე, რომლებმაც, თავის მხრივ, დამატებითი განსხვავებები შეიტანეს თეთრკანიანი და შავკანიანი ქალების მდგომარეობაში. კიდევ მრავალი ქალი და კაცი შეეჩხება მსგავს მდგომარეობას, რაც ელემენტარული სიცოცხლის ხელშეწყობის (სამსახურებით ან მის გარეშე) საკითხებზე კროს-გენდერულ და რასობრივ ალიანსებს აქცევს აუცილებლობებად და არა უბრალო სიამოვნებად.

მსოფლიოს გამოკვების საქმეში, ახალ ტექნოლოგიებს მნიშვნელოვანი გავლენა აქვთ შიმშილსა და საკვების წარმოებაზე. რეი ლეზორ ბლუმბერგის (1983) გამოთვლებით, ქალები მსოფლიოს საკვების დაახლოებით 50 %-ს აწარმოებენ.¹⁵ ზოგადად, ქალები

---

¹⁵ მწვანე რევოლუციის სოციალური ურთიერთობების ბმა მცენარის გენეტიკური ინჟინერიის მსგავს ბიოტექნოლოგიებთან, მესამე სამყაროს მიწებზე არსებულ ზეწოლას კიდევ უფრო ინტენსიურს ხდის. AID-ის მონაცემები (New York Times, 14 ოქტომბერი

გამოთიშულები არიან საკვებისა და ენერგეტიკული კულტურების მზარდი მაღალტექნოლოგიური გასაქონლებით მიღებული სარგებლისგან. მათი დღეები უფრო მომქანცველი ხდება, რადგან დაკისრებული პასუხისმგებლობები, უზრუნველყოფის საკვებით მომარაგება, არ მცირდება, ხოლო რეპროდუქციული როლები კი, კიდევ უფრო რთულდება. მწვანე რევოლუციის ტექნოლოგიები ურთიერთქმედებენ სხვა მაღალტექნოლოგიურ ინდუსტრიულ წარმოებებთან, რათა შეცვალონ შრომის გენდერული დაყოფები და მიგრაციის დიფერენციალური გენდერული მოდელები.

ახალი ტექნოლოგიები, როგორც ჩანს, მნიშვნელოვნად მონაწილეობენ 'პრივატიზაციის' იმ ფორმებში, რომლებიც როს პეტჩესკიმ (1981) გაანალიზა, სადაც მილიტარიზაცია, ოჯახის მემარჯვენე იდეოლოგიები და პოლიტიკები, კორპორაციული (და სახელმწიფო) საკუთრებების კერძო საკუთრებებად მონათვლა ერთმანეთთან სინერგიულად ურთიერთქმედებენ.¹⁶ ახალი კომუნიკაციური ტექნოლოგიები არსებითი ფაქტორია 'საჯარო ცხოვრების' საყოველთაო გაუქმებისთვის. ეს აადვილებს პერმანენტული მაღალტექნოლოგიური სამხედრო ისტებლიშმენტის სწრაფ განვითარებას ადამიანთა უმრავლესობის კულტურისა და ეკონომიკის ხარჯზე, თუმცა, ეს განსაკუთრებით ქალებს აზარალებს. ვიდეო თამაშები და ზემინიატურული ტელევიზიების მსგავსი ტექნოლოგიები გადამწყვეტ როლს თამაშობენ 'პირადი ცხოვრების' თანამედროვე ფორმების წარმოებაში. ვიდეო თამაშების კულტურა მკაცრად ორიენტირებულია ინდივიდუალურ კონკურენციასა და დედამიწის ფარგლებს მიღმა ომების წარმოებაზე.

1984) გამოყენებული 1984 წლის მსოფლიო კვების დღეზე გვაჩვენებს, რომ აფრიკაში სასოფლო საკვების 90 %-ს ქალები აწარმოებენ, აზიაში 60-80 %-ს და ახლო აღმოსავლეთსა და სამხრეთ ამერიკაში კი 40 %-ს. ბლუმბერგი ადანაშაულებს მსოფლიო ორგანიზაციების აგრიკულტურულ, ისევე როგორც საერთაშორისო კორპორაციებისა და ეროვნული მთავრობების პოლიტიკებს მესამე სამყაროში, რომელიც, როგორც წესი, უგულვებელყოფს შრომის სქესობრივი დაყოფის ფუნდამენტურ საკითხებს. აფრიკაში შიმშილის დღევანდელი ტრაგედია არანაკლებ არის დაკავშირებული კაცების ბატონობასთან, ვიდრე კაპიტალიზმთან, კოლონიალიზმთან და წვიმის სეზონებთან. უფრო ზუსტად, კაპიტალიზმი და რასიზმი ხშირად სტრუქტურულად გულისხმობს მამაკაცის ბატონობას. Blumberg (1981); Hacker (1984); Hacker and Bovit (1981); Busch and Lacy (1983); Wilfred (1982); Sachs (1983); International Fund for Agricultural Development (1985); Bird (1984).

¹⁶ See also Enloe (1983a, b).

აქ იწარმოება მაღალტექნოლოგიური, გენდერული წარმოსახვები - წარმოსახვები, რომლებსაც შეუძლიათ განჭვრიტონ მთელი პლანეტის განადგურება და მისი შედეგებისგან სამეცნიერ-ფანტასტიკური გაქცევა. ჩვენი წარმოსახვები მილიტარიზებულია; ხოლო ელექტრონულ და ბირთვულ ომთა სხვა რეალობები გარდაუვალი. ეს ტექნოლოგიები გვპირდება საბოლოო მოქნილობასა და სრულყოფილ გაცვლას - და შემთხვევით, ხელს უწყობს ტურიზმს, მოქნილობისა და გაცვლის ამ სრულყოფილ პრაქტიკას, რათა არენაზე გამოვიდეს როგორც მსოფლიოს ერთ-ერთი ყველაზე დიდი ინდუსტრია.

ახალი ტექნოლოგიები ზეგავლენას ახდენს როგორც სექსუალობის, ისე რეპროდუქციის სოციალურ ურთიერთობებზე, თუმცა არა ყოველთვის ერთგვაროვნად. სექსუალობისა და ინსტრუმენტალობის მჭიდრო კავშირი, ესე იგი, სხეულის როგორც პირადი დაკმაყოფილებისა და სარგებლის მაქსიმიზების მანქანად აღქმა, კარგადაა აღწერილი სოციობიოლოგიურ დასაბამის ისტორიებში, რომელიც ყურადღებას გენეტიკურ კალკულაციაზე ამახვილებს და გვიხსნის მამრისა და მდედრის გენდერულ როლებს შორის ბატონობის გარდაუვალ დიალექტიკას.¹⁷ ეს სოციობიოლოგიური ისტორიები ეყრდნობა სხეულის, როგორც ბიოტიკური კომპონენტის ან კიბერნეტიკული კომუნიკაციური სისტემის მაღალტექნოლოგიურ ხედვას. რეპროდუქციულ როლთა მრავალ გარდაქმნას შორის ერთ-ერთი - სამედიცინოა, სადაც ქალის სხეულს აქვს საზღვრები, რომლებიც ბოლო დროს გაიხსნა როგორც 'ვიზუალიზების', ისე 'ჩარევისთვის'. ცხადია, უმნიშვნელოვანესი ფემინისტური საკითხია ის, თუ ვინ აკონტროლებს სხეულებრივი საზღვრების ინტერპრეტაციებს სამედიცინო ჰერმანევტიკაში. სამედიცინო სარკე გახდა სიმბოლო 1970-იანი წლების ქალთა ბრძოლისა, უკან დაებრუნებინათ საკუთარი სხეულები; თუმცა, ეს ხელნაკეთი ხელსაწყო დღეს გამოუსადეგარია რეალობის გარდაქმნის მიზნით, ჩვენთვის საჭირო სხეულის პოლიტიკის გამოსახატავად, რადგან, დღეს, საქმე კიბორგული რეპროდუქციის პრაქტიკებთან გვაქვს. თვითდახმარება არ არის საკმარისი. ვიზუალიზების ტექნოლოგიები გვახსენებენ კამერით ნადირობის მნიშვნელოვან პრაქტიკებს და ფოტოგრაფიის არსებითად მტაცებლურ ბუნებას. სქესი, სექსუალობა და რეპროდუქცია

---

¹⁷ ამ ლოგიკის ფემინისტური ვერსიისთვის, ნახეთ, Hrdy (1981). მეცნიერ ქალთა ნარაციული პრაქტიკების ანალიზისთვის, განსაკუთრებით სოციობიოლოგიასთან მიმართებით, რომელიც ევოლუციურ თეორიაში არსებულ დებატების ფარგლებში, ბავშვებზე ძალადობისა და ინფანტიციდის თემებს ეხება, ნახეთ Haraway 1991, ch. 5.

მთავარი მოთამაშეები არიან მაღალტექნოლოგიურ მითოსისტემებში, რომლებიც ასტრუქტურირებენ პირადი და სოციალური შესაძლებლობების ჩვენეულ წარმოსახვებს.

ახალ ტექნოლოგიათა სოციალური ურთიერთობების კიდეც ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტი სამეცნიერო და ტექნიკურ მუშაკთა უზარმაზარი კონტინგენტისთვის მოლოდინების, კულტურის, შრომისა და რეპროდუქციის რეფორმულირებაა. უმთავრესი სოციალური და პოლიტიკური საფრთხე მკაცრად ბიმოდალური სოციალური სტრუქტურის ფორმირებაა, ქალთა მასებითა და ყველა ეთნიკური ჯგუფის კაცებით. ეს, განსაკუთრებით ეხება ფერადკანიანებს, რომლებიც მიჯაჭვულები არიან შინაშრომის ეკონომიკაზე; საფრთხეა იძულებითი წერა-კითხვის უცოდინრობის რამდენიმე სახეობა და ზოგადი გამოუსადეგარობა და უძლურება, კონტროლირებული მაღალტექნოლოგიური რეპრესიული აპარატებით, რომლებიც მოიცავენ გართობას, თვალთვალს და გაუჩინარებას. ადეკვატურმა სოციალისტ-ფემინისტურმა პოლიტიკამ ყურადღება უნდა მიაქციოს იმ ქალებს, რომლებიც პრივილეგირებულ საქმიანობათა კატეგორიებს იკავებენ, კერძოდ მათ, ვინც მონაწილეობს მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის წარმოებაში, რაც თავის მხრივ, სამეცნიერო-ტექნიკურ დისკურსებს, პროცესებსა და ობიექტებს აწარმოებს.

ეს საკითხი მხოლოდ ერთ-ერთი, თუმცა მნიშვნელოვანი ასპექტია ფემინისტური მეცნიერების არსებობის შესაძლებლობის კვლევაში. რა ტიპის კონსტრუქციული როლი შეიძლება ითამაშონ ცოდნის, წარმოსახვისა და პრაქტიკის წარმოებაში ჩართულმა, მეცნიერების მკეთებელმა ახალმა ჯგუფებმა? როგორ შეიძლება ეს ჯგუფები შეკავშირდნენ პროგრესულ სოციალურ და პოლიტიკურ მოძრაობებთან? რა ტიპის პოლიტიკური ანგარიშვალდებულება შეიძლება შეიქმნას ქალთა შესაკავშირებლად, რომელიც უფრო მეტი იქნება, ვიდრე ის სამეცნიერო-ტექნიკური იერარქიები, რომლებიც ერთმანეთისგან გვიმჯნავენ? შეიძლება კი, გზები ფემინისტური სამეცნიერო/ტექნოლოგიური პოლიტიკისთვის შეკავშირდეს ანტიმილიტარისტულ ჯგუფებთან, რომლებიც სამეცნიერო დაწესებულებათა გარდაქმნისთვის იბრძვიან? Silicon valley-ში მრავალ სამეცნიერო და ტექნიკურ მუშაკს, მაღალი ტექნოლოგიების კოვზობების ჩათვლით, არ სურს იმუშაოს სამხედრო მეცნიერებისთვის.¹⁸ შეიძლება კი ეს

---

¹⁸ Markoff and Siegel (1983). 'მაღალ ტექნოლოგიათა პროფესიონალები მშვიდობისთვის' და 'კომპიუტერის სპეციალისტები სოციალური პასუხისმგებლობისთვის' იმედისმომცემი ორგანიზაციები არიან.

პირადი პრეფერენციები და კულტურული ტენდენციები გაერთიანდეს პროგრესულ პოლიტიკად იმ პროფესიონალ, საშუალო კლასებს შორის, რომლებშიც ქალები, ფერადკანიანი ქალების ჩათვლით, საკმაოდ მრავალრიცხოვანი ხდებიან?

ქალები ინტეგრირებულ სქემაში

ნება მომეცით, შევაჯამო ქალთა ისტორიული ლოკაციების სურათი, მოწინავე ინდუსტრიულ საზოგადოებებში, რამდენადაც ეს პოზიციები რესტრუქტურირდნენ, ნაწილობრივ, მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის სოციალური ურთიერთობებით. თუკი ოდესმე საერთოდ შესაძლებელი იყო, ქალთა ცხოვრება იდეოლოგიურად დაგვეხასიათებინა საჯარო და კერძო სფეროების გაყოფით — ჩაგონებული მუშათა კლასის ცხოვრების სურათებით ქარხანასა და სახლში, ბურჟუაზიული ცხოვრების - ბაზარსა და სახლში და გენდერული ყოფნის - პირადასა და პოლიტიკურ სფეროებში — ახლა, ეს სრულიად მცდარი და გამოუსადეგარი იდეოლოგიაა, იმის საჩვენებლადაც კი, თუ როგორ ქმნიან პრაქტიკასა და თეორიაში ამ დიქტომიის ცნებები ერთმანეთს. მე ვამჯობინებ ქსელის იდეოლოგიურ სურათს, რომელიც მიგვანიშნებს სივრცეთა და იდენტობათა სიმრავლეზე და პირად სხეულსა და სხეულის პოლიტიკაში საზღვართა ურთიერთმელწევადობაზე. 'დაქსელვა' ფემინისტური პრაქტიკაცაა და ტრანსნაციონალური კორპორაციის სტრატეგიაც — ქსელების გაბმა ოპოზიციური კიბორგების საქმეა.

ამდენად, ნება მიბოძეთ, დავუბრუნდე წინა ბატონობის ინფორმატიკის სურათს და მივაკვლიოთ ინტეგრირებულ სქემაში ქალთა 'ადგილის' ერთ გაგებას, შევხვთ მხოლოდ რამდენიმე იდეალიზებულ სოციალურ ლოკაციას, პირველ რიგში, დანახულს მოწინავე კაპიტალისტური საზოგადოებების თვალთახედვიდან: სახლი, ბაზარი, ანაზღაურებადი სამუშაო ადგილი, სახელმწიფო, სკოლა, კლინიკა-საავადმყოფო და ეკლესია. თითოეული ეს იდეალიზებული სივრცე ლოგიკურად და პრაქტიკულად ნაგულისხმებია ყველა სხვა ლოკუსში, ალბათ, ჰოლოგრაფული ფოტოგრაფიის მსგავსად. მინდა, ყურადღება მივაქციო ახალი ტექნოლოგიებით გაშუალებული და დაძალებული სოციალური ურთიერთობების გავლენას, რათა დაგვეხმაროს საჭირო ანალიზისა და პრაქტიკული სამუშაოს ფორმულირებაში. მიუხედავად ამისა, ამ ქსელებში არ არსებობს ქალების 'ადგილი'. არსებობს მხოლოდ განსხვავებათა და წინააღმდეგობათა გეომეტრიები - უმნიშვნელოვანესი ქალთა კიბორგული იდენტობებისთვის. თუ ჩვენ ვისწავლით, როგორ წავიკითხოთ ძალაუფლებისა და სოციალური ცხოვრების ეს ქსელები, ჩვენ

შეიძლება ვისწავლოთ ახალი შეწყვილებები, ახალი კოალიციები. შეუძლებელია, 'იდენტიფიკაციის' შემდეგი სია, უნიტარული თვითობის თვალსაზრისიდან წავიკითხოთ. პრობლემა - განზნევა. მიზანი - დიასპორაში გადარჩენა.

სახლი: ოჯახი ქალის თაოსნობით, სერიალური მონოგამია, კაცების გაქცევა, მოხუცი ქალების მარტოობა, ოჯახური შრომის ტექნოლოგია, ანაზღაურებადი შინაშრომა, საშინაო მძიმე სამუშაოების კვლავ გამოჩენა, ბიზნესი და ტელეკომუნიკაცია სახლიდან, ელექტრონული კოტეჯი, ურბანული უსახლკაროობა, მიგრაცია, მოდულური არქიტექტურა, გაძლიერებული (სიმულირებული) ბირთვული ოჯახი, ინტენსიური ოჯახური ძალადობა.

ბაზარი: ქალების გაგრძელებული სამომხმარებლო შრომა, ორიენტირებული ახალი ტექნოლოგიების ახალი პროდუქციის უხვად ყიდვაზე (განსაკუთრებით მაშინ, როცა ინდუსტრიული და ინდუსტრიალიზებადი ერები ერთმანეთს ეჯიბრებიან სახიფათო მასობრივი უმუშევრობისთვის თავის არიდებაში, ეს გარდაუვალ აუცილებლობად აქცევს ახალ-ახალი დიდი ბაზრების მოძიებას, თანდათან უფრო ნაკლებად ნათელი საჭიროების მქონე საქონლებით); რეკლამირებასთან შეწყვილებული ბიმოდალური მსყიდველობითი ძალა, ორიენტირებული მრავალრიცხოვან, უზრუნველყოფილ ჯგუფებსა და წარსულის მასობრივი ბაზრების უგულვებელყოფაზე; შრომით და სასაქონლო ვაჭრობაში არაფორმალურ ბაზართა მნიშვნელობის ზრდის ტენდენცია მსგავსია მალატექნოლოგიური, უზრუნველყოფილი ბაზრის სტრუქტურებისა; თვალთვალის სისტემები, მომუშავე ფულადი გადარიცხვების ელექტრონული ფორმის მეშვეობით; გამოცდილების გაძლიერებული საბაზრო აბსტრაქცირება (გასაქონლება), რომელსაც მიყვავართ საზოგადოების არაეფექტურ უტოპიურ ან ეკვივალენტ ცინიკურ თეორიებამდე; ვაჭრობის/ფინანსირების სისტემების უკიდურესი მოქნილობა (აბსტრაქცია); სექსუალური და შრომითი ბაზრების ერთმანეთში გადასვლა; აბსტრაქტულის გამძაფრებული სექსუალიზება და გაუცხოებული მოხმარება.

ანაზღაურებადი სამუშაო ადგილი: კვლავ ძალაშია შრომის ინტენსიური სქესობრივი და რასობრივი დაყოფა, თუმცა, პრივილეგირებულ პროფესიებში საგრძნობლად იზრდება თეთრკანიანი და ფერადკანიანი ქალების რაოდენობა; ახალი ტექნოლოგიები გავლენას ახდენს ქალთა შრომაზე საოფისე, მომსახურების, მანუფაქტურულ (განსაკუთრებით ტექსტილის),

აგრიკულტურის, ელექტრონიკის სფეროებში; მუშათა კლასები განიცდიან გლობალურ რესტრუქტურირებას; შინაშრომის ეკონომიკის ხელშეწყობისთვის სამუშაო დროის ახალი გრაფიკები ვითარდება (მოქნილი გრაფიკი, ნახევარ განაკვეთური დრო, ზეგანაკვეთური დრო, თავისუფალი გრაფიკი); შინაშრომა და სახლის გარეთ შრომა; გაძლიერებული ზეწოლა ორიარუსიანი სახელფასო სტრუქტურების დანერგვისთვის; მთელ მსოფლიოში, ხალხთა უზარმაზარი ნაწილი, დამოკიდებული ნაღდ ანგარიშსწორებაზე, ყოველგვარი გამოცდილებისა და იმედის გარეშეა დარჩენილი მიაღწიოს სტაბილურ დასაქმებას; შრომა მეტწილად 'მარგინალური' ან 'ფემინიზებულია'.

სახელმწიფო: ძალაშია კეთილდღეობის სახელმწიფოს ეროზია; დეცენტრალიზება, თვალთვალისა და კონტროლის მზარდ ფონზე; ტელემატიკური მოქალაქეობა; იმპერიალიზმი და პოლიტიკური ძალაუფლება ინფორმაციულად მდიდარი/ინფორმაციულად ღარიბი დიფერენციაციის ფორმით; გაზრდილი მაღალტექნოლოგიური მილიტარიზება დაპირისპირებული მზარდი რაოდენობის სოციალური ჯგუფების მიერ; ხდება სამოქალაქო სერვისების სამსახურთა შემცირება საოფისე შრომის მზარდი კაპიტალტევადობის გამო, თუმცა ფერადკანიან ქალთა პროფესიული მობილობისთვის მნიშვნელოვანი შედეგებით; მატერიალური, იდეოლოგიური ცხოვრების და კულტურის მზარდი პრივატიზება; პრივატიზებისა და მილიტარიზების, პირადი და საჯარო ცხოვრების ბურჟუაზიულ კაპიტალისტური მაღალტექნოლოგიური ფორმების მჭიდრო შერწყმა; განსხვავებულ სოციალურ ჯგუფთა ერთმანეთისთვის უხილავობა, დაკავშირებული აბსტრაქტულ მტერთა გამოგონების ფსიქოლოგიურ მექანიზმებთან.

სკოლა: ყველა დონეზე გაღრმავებული შეწყვილება მაღალტექნოლოგიურ ფინანსურ საჭიროებებსა და საჯარო განათლებას შორის, დიფერენცირებული რასით, კლასითა და გენდერით; მენეჯერული კლასები ჩართულები არიან საგანმანათლებლობა რეფორმასა და მის დაფინანსებაში - ბავშვებისთვისა და მასწავლებელთათვის ჯერ კიდევ შემორჩენილი პროგრესული საგანმანათლებლო დემოკრატიული სტრუქტურების ნგრევის ფასად; ტექნოკრატიულ და მილიტარიზებულ კულტურაში მასობრივი განათლების უგულვებელყოფა და რეპრესირება; დისიდენტურ და რადიკალურ პოლიტიკურ მოძრაობებში მზარდი, ანტისამეცნიერო მისტიკური კულტები; მეცნიერებაზე ორიენტირებული

კორპორაციების (კერძოდ ელექტრონიკასა და ბიოტექნოლოგიებზე დამოკიდებული კომპანიების) მიერ, განათლების (განსაკუთრებით უმაღლესი განათლების) მზარდი ინდუსტრიული განვითარება; მზარდად ბიმოდალურ საზოგადოებაში უაღრესად განათლებული, მრავალრიცხოვანი ელიტები.

კლინიკა-საავადმყოფო: მანქანა-სხეულის გახშირებული ურთიერთობები; საჯარო მეტაფორების გადახედვა, რომლებიც სხეულის პირად გამოცდილებას გადმოსცემენ, კერძოდ რეპროდუქციასთან, იმუნური სისტემის ფუნქციებთან და 'სტრესის' ფენომენთან დაკავშირებით; რეპროდუქციული პოლიტიკის ინტენსიფიკაცია პასუხად იმ შესაძლო მსოფლიო ისტორიული შედეგებისა, რომელიც ქალთა მიერ რეპროდუქციაზე დამყარებულმა კონტროლმა შეიძლება მოიტანოს; ახალი, ისტორიულად სპეციფიკური დაავადებების წარმოშობა; ბრძოლები მაღალტექნოლოგიური პროდუქტებითა და პროცესებით გაქვნილი გარემოში ჯანმრთელობის მნიშვნელობებსა და საშუალებებზე; გამძაფრებული ბრძოლა სახელმწიფო ჯანდაცვის გარშემო; ჯანმრთელობის მოძრაობათა უწყვეტი იდეოლოგიური როლი, როგორც ამერიკული პოლიტიკის უმნიშვნელოვანესი ფორმა.

ეკლესია: ელექტრონული ფუნდამენტალისტი 'სუპერმხსნელი' მოძღვრები ზეიმობენ ელექტრონული კაპიტალისა და ავტომატიზებულ ფეტიშმძებრების გაერთიანებას; ეკლესიების გაზრდილი როლი მილიტარიზებულ სახელმწიფოსთან წინააღმდეგობაში; მთავარი ბრძოლა რელიგიაში მიმდინარეობს ქალთა მნიშვნელობებსა და ავტორიტეტზე; პოლიტიკურ ბრძოლაში სულიერების, გადაჯაჭვული სექსთან და ჯანმრთელობასთან, უწყვეტი რელევანტურობა.

ინფორმატიკის ბატონობის ყველაზე სახასიათო ნიშანი დაუცველობისა და კულტურული სილატაკის უზარმაზარი ინტენსიფიკაციაა, საერთო უუნარობასთან ერთად, უზრუნველგვეყო საარსებო საშუალებები ყველაზე დაუცველთათვის. რამდენადაც ბევრი რამ ამ სურათში გადაჯაჭვულია მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის სოციალურ ურთიერთობებზე, იმდენად აუცილებელია ისეთი სოციალისტ-ფემინისტური პოლიტიკის არსებობა, რომელიც ყურადღებას მეცნიერებისა და ტექნოლოგიისკენ მიმართავს. დღეს ბევრი რამ უკვე კეთდება და პოლიტიკური სამუშაოსთვის საფუძველი ნოყიერია. მაგალითად, ანაზღაურებად სამსახურებში ქალთა კოლექტიური ბრძოლების

ფორმათა განვითარების მცდელობა, მსგავსად SEIU-ის ქუჩა 925¹⁹-ისა, ყველა ჩვენგანისთვის პრიორიტეტი უნდა იყოს. ეს მცდელობები მჭიდროდ არის დაკავშირებული შრომითი პროცესების ტექნიკურ რესტრუქტურირებასა და მუშათა კლასების რეფორმაციებთან. ეს მცდელობები აგრეთვე გვაძლევს შრომით ორგანიზაციის უფრო ყოვლისმომცველ გაგებას, რომელშიც გათვალისწინებულია საზოგადოებრივი ცხოვრების პრობლემები, სექსუალობა და ოჯახური საკითხები, რაც ძირითადად თეთრკანიანი მამაკაცებით დომინირებულ ინდუსტრიულ პროფკავშირებში ყოველთვის უგულვებელყოფილი იყო.

სტრუქტურული ცვლილებები, დაკავშირებული მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის სოციალურ ურთიერთობებს, ძლიერ ამბივალენტობას იწვევენ. თუმცა არ არის აუცილებლობა იმისა, რომ საბოლოოდ ჩამოვყაროთ ხელები იმ შედეგების გამო, რაც გვიანი მეოცე საუკუნის ქალთა ურთიერთობამ შრომის, კულტურის, ცოდნის წარმოების, სექსუალობისა და რეპროდუქციის ყველა ასპექტთან მიმართებით მოიტანა. ცხადი მიზეზების გამო, მარქსისტების უმეტესობა საუკეთესოდ ხედავს ბატონობას, მაგრამ უჭირთ გაიგონ ის, რაც გვიანი კაპიტალიზმის ეპოქაში მათთვის ყალბ ცნობიერებად და ხალხისვე თანამონაწილეობად მოჩანს თავიანთ თავებზე ბატონობაში. მნიშვნელოვანია დავიმახსოვროთ, რომ ის, რაც დაკარგულია, ალბათ განსაკუთრებით ქალების პერსპექტივიდან, ხშირად ჩაგვრის მომაკვდინებელი ფორმებია, ნოსტალგიურად ნატურალიზებული, მიუხედავად ამჟამინდელი ძალადობისა. ამბივალენტურობა დარღვეულ ერთობებთან დაკავშირებით, გაშუალებული მაღალტექნოლოგიური კულტურით, საჭიროებს არა ცნობიერების დალაგებას 'კრიტიკის გამჭრიახ კატეგორიებად დამფუძნებელი მყარი პოლიტიკური ეპისტემოლოგიისა', რომელიც შეუპირისპირდება 'მანიპულირებად ყალბ ცნობიერებას', არამედ ახალი სიამოვნებების, გამოცდილებებისა და ძალების ფრთხილ გაგებას მნიშვნელოვნად შეცვალოს თამაშის წესები.

შეგვიძლია, გვქონდეს ახალდმოცენებულ გარემოებათა იმედები, რომლებზეც რასის, გენდერისა და კლასის ურთიერთკვეთით შეიძლება ახალი ტიპის ერთობები აშენდეს, რადგანაც სოციალისტური ფემინიზმის ეს ელემენტარული ანალიტიკური ერთეულები, თავის მხრივ, მრავალგვარ გარდაქმნებს განიცდის. გლობალურად განცდილი სირთულეები, დაკავშირებული მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის სოციალურ ურთიერთობებზე, მეტისმეტად მწვავეა. ადამიანთა გამოცდილებები სულაც არ არის

---

¹⁹ Service Employees International Union's office workers' organization in the US.

თავისთავად ცხადი. ჩვენ არ გვყოფნის საკმარისად დახვეწილი კავშირები იმისათვის, რომ კოლექტიურად ავაგოთ ეფექტური გამოცდილების თეორიები. დღევანდელი ძალისხმევა - მარქსისტული, ფსიქონალიტიკური, ფემინისტური, ანთროპოლოგიური - ნათელი მოჭფინონ 'ჩვენს' გამოცდილებას, ჯერ კიდევ ჩანასახოვან მდგომარეობაშია.

მე ვაცნობიერებ იმ უცნაურ პერსპექტივას, რომელსაც ჩემი ისტორიული პოზიცია იძლევა - ბიოლოგიის დოქტორობა ირლანდიელი კათოლიკე გოგონასთვის შესაძლებელი გახდა აშშ-ის ეროვნულ სამეცნიერო-საგანმანათლებლო პოლიტიკაზე სპუტნიკის გავლენამ. ჩემი სხეული და გონება კონსტრუირებულია როგორც მეორე მსოფლიო ომის შემდგომი გამალებული შეიარაღებითა და ცივი ომით, ისე ქალთა მოძრაობებით. გაცილებით მეტი საფუძველი გვექნება იმედისთვის, თუკი ყურადღებას ლოიალური ამერიკელი ტექნოკრატების შესაქმნელად წარმოებული პოლიტიკის წინააღმდეგობრივ ეფექტებზე უფრო გავამახვილებთ, რომელმაც დისიდენტთა დიდი რაოდენება წარმოშვა, ვიდრე არსებულ მარცხებზე.

ფემინისტური თვალსაზრისის მუდმივი ნაწილობრიობა გავლენას ახდენს ჩვენს მოლოდინებზე, რომლებიც შეიძლება გვექონდეს პოლიტიკურ ორგანიზაციასა და მასში მონაწილეობის ფორმებზე. ჩვენ არ გვჭირდება ტოტალიზმა იმისათვის, რომ კარგად ვიმუშაოთ. ფემინისტური საერთო ენის ოცნება, ისევე როგორც ყველა სრულყოფილად ჭეშმარიტ ენაზე ოცნება, რომელმაც გამოცდილება სრულყოფილად უნდა სახელჰყოს, ტოტალისტური და იმპერიალისტურია. ამ აზრით, დიალექტიკაც ოცნების ენაა, მოწადინებული გადაჭრას წინააღმდეგობა. ირონიულია, რომ ალბათ სწორედ ცხოველებთან და მანქანებთან შერწყმით შეგვიძლია ვისწავლოთ ის თუ როგორ არ ვიყოთ მამაკაცები, განსხეულებული დასავლური ლოგოსები. ამ მძლავრ და ტაბუირებულ შერწყმებში არსებული სიამოვნების თვალსაზრისიდან გამომდინარე, მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების სოციალური ურთიერთობების მიერ გარდაუვალად ქცეული, მართლაც შეიძლება იარსებოს ფემინისტურმა მეცნიერებამ.

კიბორგები: პოლიტიკური იდენტობის მითი

საუბარი მინდა დავასრულო მითით იდენტობისა და საზღვრების შესახებ, რომელმაც შეიძლება გვიანი მეოცე საუკუნის პოლიტიკური წარმოსახვების ჩამოყალიბების შესახებ მოგვითხროს (დაფა 1). ამ ისტორიაში მე დავალელებული ვარ მწერლებთან ჯოანა რუსთან, სამუელ ერ. დელანისთან, ჯონ ვარლისთან, ჯეიმს ტიპტრისთან, ოქტავია ბატლერთან,

მონიკა ვიტიგთან და ვონდა მაკინტაირთან.²⁰ ეს მთხრობელები იკვლევენ იმას, თუ რას ნიშნავს იყო განსხეულებული მაღალტექნოლოგიურ სამყაროებში. ისინი კიბორგთა თეორეტიკოსები არიან. სხეულებრივი საზღვრებისა და სოციალური წესრიგის კონცეფციების კვლევისას, აუცილებლად უნდა აღინიშნოს ანთროპოლოგი მერი დუგლასი (1966, 1970), რომელსაც უნდა მივაწეროთ ჩვენთვის იმის ახსნა, თუ რამდენად ძირეულია მსოფლმედველობისთვის და პოლიტიკური ენისთვის სხეულებრივი სურათი. ისეთმა ფრანგმა ფემინისტებმა, როგორებიც არიან ლუსი ირიგარი და მონიკა ვიტიგი, მიუხედავად მათ შორის მთელი რიგი განსხვავებებისა, იციან, როგორ დაწერონ სხეული; როგორ შეთხზან ეროტიზმი, კოსმოლოგია და პოლიტიკა განსხეულების სურათებისგან და - განსაკუთრებით ვიტიგის შემთხვევაში - სხეულთა ფრაგმანტირებისა და აღდგენისგან.²¹

ისეთმა ამერიკელმა რადიკალმა ფემინისტებმა, როგორებიც არიან სუზან გრიფინი, ოდრი ლორდი და ადრიან რიჩი მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინეს ჩვენს პოლიტიკურ წარმოსახვებზე და ალბათ ზედმეტადაც კი შეზღუდეს ის კრიტერიუმი, რომლითაც ჩვენ ვცნობთ მეგობრულ სხეულს და პოლიტიკურ ენას.²² ისინი დაჟინებით უპირისპირებენ ორგანულს ტექნოლოგიურს. თუმცა, მათ სიმბოლურ სისტემათა და მათი ორგანიციზმებით სავსე, მონათესავე ეკოფემინისტური და ფემინისტური წარმართობის პოზიციების გაგება, შეგვიძლია მხოლოდ სენდოვალის ცნებებით გავიგოთ, როგორც გვიანი მეოცე საუკუნისთვის დამახასიათებელ, ოპოზიციურ იდეოლოგებად. ისინი უბრალოდ გააოგნებენ ნებისმიერს, ვინც დაინტერესებულია გვიანი კაპიტალიზმის მანქანებითა და ცნობიერებით. ამ გაგებით, ისინი კიბორგული სამყაროს ნაწილები არიან, მაგრამ ამასთანავე, ფემინისტებისთვის ბევრი დადებითი მოტანა შეუძლია იმ

---

²⁰ King (1984). შემოკლებული სია იმ ფემინისტური სამეცნიერო ფანტასტიკური ნაწარმოებებისა, რომლებიც ამ ესეს თემებს ეხებიან: Octavia Butler, Wild Seed, Mind of My Mind, Kindred, Survivor, Suzy McKee Charnas, Motherlines, Samuel R. Delany, the Nevèrÿon series; Anne McCaffrey, The Ship Who Sang, Dinosaur Planet, Vonda McIntyre, Superluminal, Dreamsnake, Joanna Russ, Adventures of Alix, The Female Man; James Tiptree, Jr, Star Songs of an Old Primate, Up the Walls of the World; John Varley, Titan, Wizard, Demon.

²¹ ფრანგულმა ფემინისტებმა საკუთარი წვლილი შეიტანეს კიბორგულ ხმათა სხვაობაში. Burke (1981); Irigaray (1977, 1979); Marks and de Courtivron (1980); Signs (Autumn 1981); Wittig (1973), Duchen (1986).

²² But all these poets are very complex, not least in their treatment of themes of lying and erotic, decentred collective and personal identities. Griffin (1978), Lorde (1984), Rich (1978).

შესაძლებლობების გამოყენებას, რასაც ორგანიზმსა და მანქანას შორის მოშლილი, მკაფიო მიჯნები იძლევა. ასევე, სხვა გამიჯვნები, რომლებიც დასავლურ მე-ს ასტრუქტურირებენ. ამ ჩამოშლათა ერთდროულობაა ის, რაც ბზარებს აჩენს ბატონობის ძირითად ქსოვილებში და გზას უხსნის გეომეტრიულ შესაძლებლობებს. რა შეიძლება ვისწავლოთ პირადი და პოლიტიკური, 'ტექნოლოგიური' დაბინძურებით? მე მოკლედ მიმოვიხილავ ორ, ერთმანეთის მკვეთ ტექსტთა ჯგუფს, რომლებიც ჩაწვდნენ კიბორგის მითის პოტენციურად სასარგებლო კონსტრუქციას: ეს ტექსტები ფემინისტურ სამეცნიერო ფანტასტიკაში ეძღვნება ფერადკანიანი ქალებისა და ურჩხულისეული თვითობების კონსტრუქციებს.

ადრე გამოვთქვი აზრი, რომ 'ფერადკანიანი ქალები' შეგვეძლო კიბორგულ იდენტობად, ყველა აუტსაიდერული იდენტობებისგან სინთეზირებულ მძლავრ სუბიექტურობად დაგვენახა და მიგვეკვლია ოდრი ლორდის 'ბიომითოგრაფიის', ზამის (ლორდი, 1982; კინგი, 1987ა, 1987ბ) რთულ პოლიტიკურ-ისტორიულ ქსელებში, სადაც შეიძლება დავინახოთ მატერიალური და კულტურული სქემები, რომლებიც ამ პოტენციალს ასახავენ. ლორდი დაიჭრეს ამ ელფერს მისი წიგნის სათაურით 'აუტსაიდერი და' (Sister Outsider). ჩემს პოლიტიკურ მითში, აუტსაიდერი და ოფშორის ქალია, რომელსაც ამერიკელი ქალი ან კაცი, ფემინიზებული მუშები მტრად აღიქვამენ, როგორც ისეთ ვინმეს, ვინც ხელს უშლის მათ სოლიდარობას, საფრთხეს უქმნის მათ უსაფრთხოებას. ონშორულ გარემოში, შეერთებული შტატების საზღვრებს შიგნით, აუტსაიდერი და წარმოადგენს პოტენციალს რასათა და ქალთა ეთნიკურ იდენტობებს შორის, რომლებსაც ერთსა და იმავე ინდუსტრიაში დაყოფა, კონკურენცია და ექსპლოატაცია აიძულეს. 'ფერადკანიანი ქალები' სასურველი სამუშაო ძალა არიან მაღალტექნოლოგიური ინდუსტრიებისთვის, ნამდვილი ქალები, რომელთათვისაც გლობალური სექსუალური ბაზარი, შრომითი ბაზარი და რეპროდუქციის პოლიტიკა ყოველდღიური ცხოვრების კალეიდოსკოპია. ახალგაზრდა კორეელი ქალები, დაქირავებულები სექსის ინდუსტრიაში და ელექტრონიკის საამწყოებოებში, რეკრუტირდებიან სკოლებიდან და აღიზრდებიან ინტეგრირებული სქემისთვის. წერა-კითხვის ცოდნა, განსაკუთრებით ინგლისურის, გამოარჩევს 'იაფ' ქალ სამუშაო ძალას, ასე მიმზიდველს მულტინაციონალური კორპორაციებისთვის.

'ორალური პირველყოფილის' ორიენტალისტური სტერეოტიპის საპირისპიროდ, წერა-კითხვის მცოდნეობა ფერადკანიანი ქალების განსაკუთრებული ნიშანია, შეძენილი ამერიკელი შავკანიანი ქალებისა და კაცების მიერ, იმ ისტორიის განმავლობაში, როცა

სიცოცხლის რისკის ფასად სწავლობდნენ და სხვებს ასწავლიდნენ წერასა და კითხვას. წერას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ჰქონდა ყველა კოლონიზებული ჯგუფისთვის. წერა საკვანძო იყო დასავლური მითისთვის, რომელიც განარჩევდა ზეპირ და დაწერილ კულტურებს, პრიმიტიულსა და ცივილიზებულ მენტალობებს. ხოლო ბოლო დროს, ის მნიშვნელოვანი უკვე ამ გამიჯვნების მოშლისთვის გახდა 'პოსტმოდერნულ' თეორიებში, რომლებიც ებრძვიან დასავლეთის ფალოლოგო-ცენტრიზმს, მის მიერ თაყვანცემულ მონოთეისტურ, ფალიკურ, ავტორიტარულ და უნიკალურ ნაწარმოებთან ერთად, რომელსაც განუმეორებელი და სრულყოფილი სახელი აქვს.²³ წერის მნიშვნელობისთვის დავა თანამედროვე პოლიტიკური ბრძოლის უმნიშვნელოვანესი ფორმაა. წერის თამაშის დახსნა სიკვდილ-სიცოცხლის საქმეა. შტატების ფერადკანიან ქალთა პოეზია და ისტორიები მუდმივად ეხება წერას და წვდომას აღნიშვნის ძალაუფლებაზე; მაგრამ, ამჯერად, ეს ძალაუფლება არ უნდა იყოს არც ფალიკური და არც უმანკო. კიბორგულმა მწერლობამ არ უნდა ილაპარაკოს *ცოდვად დაცემაზე*, ოდესღაც არსებული ენამდელი, წერამდელი, კაცამდელი მთლიანობის წარმოსახვაზე. კიბორგული მწერლობა ლაპარაკობს გადარჩენის ძალაზე, არა პირველად უმანკობასთან დაბრუნებით, არამედ იარაღების ხელში ჩაგდებათ, რომლითაც აღნიშნავენ სამყაროს, რომელმაც ისინი *სხვებად* მონიშნა.

იარაღები ხშირად ისტორიებია. ხელახლა მოყოლილი ისტორიები, მათი განსხვავებული ვერსიები, რომლებიც აბრუნებენ და ანაცვლებენ ნატურალიზებულ იდენტობათა იერარქიულ დუალიზმებს. დასაბამის მითთა ხელახალი მოყოლით, კიბორგი ავტორები არღვევენ დასავლურ კულტურაში დასაბამის მთავარ მითებს. ჩვენ, ყველანი ამ მითების მიერ ვართ კოლონიზებულები, მათ სწრაფვასთან ერთად, მიიღონ აღსრულება აპოკალიფსში. ფემინისტი კიბორგებისთვის გადამწყვეტი მნიშვნელობის ფალოლოგოცენტრული დასაბამის ისტორიები პირდაპირაა ჩაშენებული ტექნოლოგიებში - ტექნოლოგიებში, რომლებიც წერენ სამყაროს, ბიოტექნოლოგიებსა და მიკროელექტრონიკებს - რომლებმაც ბოლო დროს მოახდინეს C3I-ის ბადეზე ჩვენი სხეულების კოდის პრობლემებად ტექსტუალიზება. ფემინისტურ კიბორგულ ისტორიებს კომუნიკაციისა და ინფორმაციის ხელახალი კოდირების ამოცანა აქვთ რათა მწყობრიდან გამოიყვანონ ბრძანება და კონტროლი.

---

²³ Derrida (1976, especially part II); Lévi-Strauss (1971, especially "The Writing Lesson"); Gates (1985); Kahn and Neumaier (1985); Ong (1982); Kramarae and Treichler (1985).

პირდაპირი და გადატანითი მნიშვნელობით, ფერადკანიანი ქალების ბრძოლა ენის პოლიტიკითაა განმსჭვალული; ხოლო ენის შესახებ ისტორიები განსაკუთრებულ ადგილს იკავებს ამერიკელი ფერადკანიანი ქალების მდიდარ, თანამედროვე ლიტერატურულ ტრადიციაში. მაგალითად, აბორიგენი ქალის, მალინჩის ისტორიის ხელახლა მოყოლამ, როგორც ახალი მსოფლიოს მეტისის, 'ნაბიჭვარი' რასის დედისა, ენათა ბატონისა და კორტესის შეყვარებულისა, განსაკუთრებული როლი ითამაშა ჩიკანა იდენტობის კონსტრუირებაში. ჩერი მორაგა (1983) წიგნში 'სიყვარული ომის წლებში' (Loving in the War Years) იკვლევს იდენტობის იმ თემებს, როცა ადამიანი არასდროს ფლობდა მშობლიურ ენას, რომლისთვისაც არასდროს მოუყოლიათ წარმოშობის ისტორია, რომელიც არასდროს ყოფილა ჰარმონიაში კანონიერ ჰეტეროსექსუალობასთან კულტურის ბაღში და ამგვარად, რომელსაც არ შეუძლია, საკუთარი იდენტობა დააფუძნოს მითზე ან ცოდვით დაცემაზე და უფლებაზე ჰქონდეს, დედის ან მამის ბუნებრივი სახელი.²⁴ მორაგას მწერლობა, მისი დიდებული წიგნიერება, მის პოეზიაში ისეთივე ძალადობადაა წარმოდგენილი, როგორც მალინჩის მიერ დამპყრობლის ენის ფლობა - ძალადობა, უკანონო ქმნილება, რომელიც გადარჩენის საშუალებას იძლევა. მორაგას ენა არ არის 'მთლიანი'; ის ორი დამპყრობლის ენის შეგნებული აღრევა, ინგლისურისა და ესპანურის ქიმერაა. მაგრამ სწორედ ეს ქიმერული მონსტრია, ძალადობამდელი პირველადი ენის ილუზიის გარეშე, ის, რაც ქმნის ფერადკანიან ქალთა ეროტიკულ, ოსტატურ და მძლავრ იდენტობებს. აუტსაიდერი და მიანიშნებს მსოფლიოს გადარჩენის შესაძლებლობას, არა მისი უმანკოების გამო, არამედ მისი უნარის გამო იცხოვროს საზღვრებზე, წეროს პირველადი სისავსის დამფუძნებელი მითის გარეშე, მის მომაკვდინებელ ერთობასთან გარდაუვალი აპოკალიფსური საბოლოო დაბრუნებით, რომელიც მამაკაცმა უმანკო და ყოვლისშემძლე დედად წარმოიდგინა, მისი ვაჟის მიერ მითვისების მორიგი სპირალისგან საბოლოოდ განთავისუფლებული. წერა მონიშნავს მორაგას სხეულს, აცხადებს მას ფერადკანიანი ქალის სხეულად, ნაცვლად

---

²⁴ ფერადკანიანი ქალების მჭიდრო კავშირზე წერასთან როგორც თემასთან და პოლიტიკასთან შეგიძლიათ წაიკითხოთ: Program for "The Black Woman and the Diaspora: Hidden Connections and Extended Acknowledgments", An International Literary Conference, Michigan State University, October 1985; Evans (1984); Christian (1985); Carby (1987); Fisher (1980); Frontiers (1980, 1983); Kingston (1977); Lerner (1973), Giddings (1985); Moraga and Anzaldúa (1981); Morgan (1984). ანგლოფონმა ევროპელმა და ევრო-ამერიკელმა ქალებმაც ასევე დაამყარეს განსაკუთრებული კავშირი წერასთან, როგორც მძლავრ ნიშანთან: Gilbert and Gubar (1979), Russ (1983).

შესაძლებლობისა შთაინთქას ანგლო მამის უხილავ კატეგორიაში ან ორიენტალისტურ მითში 'პირველადი უწიგნური' დედისა, რომელიც არასდროს არსებულა. აქ მალინჩი იყო დედა და არა ევა, აკრძალული ხილის ჭამამდე. წერა ადასტურებს *აუტსაიდერ დას* და არა ფალოლოგოცენტრულ მამაკაცთა ოჯახისთვის აუცილებელ, წერაში-ჩავარდნამდე-ქალს.

წერა გამოკვეთილად კიბორგების ტექნოლოგიაა, ამოჭრილი გვიანი მეოცე საუკუნის ზედაპირებზე. კიბორგული პოლიტიკა ენისთვის ბრძოლაა და ბრძოლა სრულყოფილი კომუნიკაციის წინააღმდეგ, კოდის წინააღმდეგ, რომელიც ყველა შინაარსს სრულყოფილად თარგმნის, ესე იგი, ფალოლოგოცენტრიზმის უმთავრესი დოგმის წინააღმდეგ. ამიტომაც, კიბორგული პოლიტიკა დაჟინებით მოითხოვს ხმაურს და მხარს უჭერს დაბინძურებას, ზეიმობს ცხოველისა და მანქანის უკანონო შერწყმებს. ეს ის შენაერთებია, რომლებიც ქალსა და მამაკაცს ასე პრობლემურს ხდიან, შლიან სურვილის სტრუქტურას, წარმოდგენილს ენისა და გენდერის შემქმნელად და ამდენად, შლიან 'დასავლური' იდენტობის სტრუქტურასა და კვლავწარმოების წესებს. მათ შორის, ბუნებისა და კულტურის, სარკისა და თვალის, მონისა და ბატონის, სხეულისა და გონების ოპოზიციებს. 'ჩვენ' არ აგვირჩევია კიბორგებად ყოფნა, არჩევანი - ლიბერალურ პოლიტიკასა და ეპისტემოლოგიას უდევს საფუძვლად, რომელიც ინდივიდთა რეპროდუქციას წარმოიდგენს, 'ტექსტების' უფრო ფართო რეპლიკაციის წინმსწრებად.

კიბორგების პოზიციიდან, განთავისუფლებული აუცილებლობისგან, რომ პოლიტიკა დააფუძნონ 'ჩვენს' პრივილეგირებულ ჩაგრულ პოზიციაზე, რაც თავის თავში მოიცავს ყველა სხვა ბატონობებს, განთავისუფლებულნი ბუნებასთან ახლოს ყოფნის საფუძვლისა და ძალადობის უბრალო მსხვერპლთა უმანკოებისგან, ჩვენ შეგვიძლია მნიშვნელოვანი შესაძლებლობები დავინახოთ. ფემინიზმებმა და მარქსიზმებმა დასავლურ ეპისტემოლოგიურ იმპერატივებზე ამოყვეს თავი, როცა რევოლუციური სუბიექტის კონსტრუირება ჩაგვრათა იერარქიებისა და/ან შეფარული მორალური აღმატებულობის, უმანკოებისა და ბუნებასთან მეტი სიახლოვის სახელით დაიწყეს. არსებული საერთო ენის პირველადი ოცნების ან პირველადი სიმბიოზის გარეშე, რომელიც გვპირდება მტრული 'მასკულინური' სეპარაციისგან დაცვას, კიბორგები ჩაწერილები არიან ტექსტის თამაშში, რომელსაც არ აქვს ბოლო პრივილეგირებული წაკითხვა ან ხსნის ისტორია; აღიარება იმისა, რომ სამყაროს ყოფაში მთლიანად ვართ გარეულები, გვათავისუფლებს იმ აუცილებლობისგან, რომ პოლიტიკა დავაფუძნოთ იდენტიფიკაციაზე, ავანგარდულ პარტიებზე, სისუფთავესა და დედობრივ ზრუნვაზე.

იდენტობისგან განძარცვული, ნაბიჭვარი რასა გვასწავლის ძალაუფლებათა საზღვრებს და მალინჩის მსგავსი დედის მნიშვნელობას. ფერადკანიანმა ქალებმა ის, მასკულინური შიშის ბოროტი დედისგან წიგნიერ დედად აქციეს, რომელიც გვასწავლის გადარჩენას.

ეს არის არა უბრალო ლიტერატურული დეკონსტრუქცია, არამედ ზღვრული ტრანსფორმაცია. ნებისმიერი ისტორია, რომელიც იწყება პირველადი უმანკოებით და პრივილეგიას ანიჭებს სისავსესთან დაბრუნებას, ცხოვრების დრამას წარმოიდგენს ინდივიდუალობად, სეპარაციად, „მე“-ს დაბადებად, ავტონომიის ტრაგედიად, წერაში ჩაგდებულობად, გაუცხოებად; ე.ი. ომად, განულებულს *სხვის* წიაღში წარმოსახული შვებით. ეს სიუჟეტები რეპროდუქციული პოლიტიკით იმართება - ხელახლა დაბადება ნაკლის გარეშე, სრულყოფილება, აბსტრაქცია. ამ სიუჟეტში ქალები წარმოდგენილები არიან უკეთესებად ან უარესებად, თუმცა ყველა თანხმდება, რომ მათ, იქ, ნაკლები თვითობა აქვთ, სუსტი ინდივიდუაცია, მეტი სიახლოვე სიტყვიერთან, დედასთან; ნაკლები ფსონი მასკულინურ ეკონომიაში. თუმცა არსებობს სხვა გზაც იმისა, რომ მასკულინურ ეკონომიაში ნაკლები ფსონი გქონდეს. მარშრუტი, რომელიც არ გადის ქალზე, პრიმიტიულზე, ნულზე, სარკის ეტაპზე და მის წარმოსახვითზე. ის გადის ქალებზე და სხვა აწმყო-დროზე, უკანონო კიბორგებზე, არა ქალად დაბადებულზე, არამედ მათზე, ვინც უარყოფს ვიქტიმიზების იდეოლოგიურ რესურსებს, რათა ნამდვილი ცხოვრება ჰქონდეს. ეს კიბორგები არის ხალხი, რომელიც უარს ამბობს იოლ გაქრობაზე, მიუხედავად იმისა, თუ რამდენჯერ გამოაცხადებს 'დასავლელი' კომენტატორი 'დასავლური' ტექნოლოგიის, წერის მიერ მორიგი პირველყოფილის, მორიგი ორგანული ჯგუფის სევდიან გაქრობას.²⁵ ნამდვილი ცხოვრების ეს კიბორგები

---

²⁵ მილიტარიზებული მაღალი ტექნოლოგიების იდეოლოგიური მოთვინიერება, როგორც წესი, ხდება მათი საჯარო გამოყენებით მეტყველებისა და გადაადგილების პრობლემების მქონე შეზღუდული/განსხვავებული შესაძლებლობის მქონე ადამიანებზე, რაც განსაკუთრებულ ირონიულ ელფერს იძენს მონოთეისტურ, პატრიარქალურ და ხშირად ანტისემიტურ კულტურაში, როცა კომპიუტერულად შექმნილი ხმა ბიჭს საშუალებას აძლევს, საკუთარი ხმის გარეშე იგალობოს ჰაფთორა მის ბარ მიცვაზე. ნახეთ Sussman (1986). ის, რომ "უნარიანობა" ყოველთვის კონტექსტზე დამოკიდებულ, სოციალურ განსაზღვრებებს ექვემდებარება, აჩვენებს სამხედრო მაღალი ტექნოლოგიებიც, რომლებსაც შეუძლიათ ადამიანები განსაზღვრებისამებრ უნარშეზღუდულებად აქციოს, ეს კი ყოვლად ავტომატიზებული ბრძოლის ველისა და ვარსკვლავთა ომების პროგრამის პერვერსიული ასპექტია. ნახეთ Welford (1 July 1986).

(მაგალითად, აიჰვა ონგის მიერ აღწერილი, სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიელი სოფლის ქალი მუშები ელექტრონიკის იაპონურ და ამერიკულ ფირმებში) აქტიურად წერენ მათი სხეულებისა და საზოგადოებების ტექსტებს. ფსონი წაკითხვათა ამ თამაშში - გადარჩენაა.

რომ შევაჯამოთ, დასავლურ ტრადიციებში ყოველთვის არსებობდა გარკვეული დუალიზმები; ისინი შეესაბამებოდნენ ქალებზე, ფერადკანიანებზე, ბუნებაზე, მუშებზე, ცხოველებზე ბატონობის ლოგიკებსა და პრაქტიკებს - მოკლედ, ბატონობას ყველა სხვად კონსტრუირებულზე, ვისი ამოცანა მხოლოდ „მე“-ს სარკისებრი არეკვლაა. ამ საგანგაშო დუალიზმებს შორის, მთავარია - მე/სხვა, გონება/სხეული, კულტურა/ბუნება, მამრი/მდედრი, ცივილიზებული/პრიმიტიული, რეალობა/მოჩვენება, მთელი/ნაწილი, მმოქმედი/რესურსი, გამკეთებელი/გაკეთებული, აქტიური/პასიური, სწორი/არასწორი, ჭეშმარიტება/ილუზია, ტოტალური/ნაწილობრივი, ღმერთი/ადამიანი. მე არის ის ერთი, ვისზეც არ ბატონობენ, ვინც ეს სხვისი დახმარებით იცის, სხვა არის ის, ვინც მომავალს ფლობს, ვინც ეს საკუთარ თავზე ბატონობის გამოცდილებისგან იცის, ვინც ამხელს თვითობის ცრუ ავტონომიას. იყო ერთი ნიშნავს, იყო ავტონომიური, იყო ძლიერი, იყო ღმერთი; თუმცა იყო ერთი ნიშნავს, იყო ილუზია და ამდენად, ჩართული იყო სხვასთან აპოკალიფსურ დიალექტიკაში. თუმცადა, იყო სხვა ნიშნავს, იყო მრავალი, გამოკვეთილი საზღვრის გარეშე, შემოცვეთილი, არამყარი. ერთი - ძალიან ცოტაა, ხოლო ორი - ძალიან ბევრი.

მაღალტექნოლოგიური კულტურა ამ დუალიზმებს საინტერესო გზებით უპირისპირდება. ადამიანსა და მანქანას შორის ურთიერთობაში ბუნდოვანია დამმზადებლისა და დამზადებულის როლები. ბუნდოვანია ის, თუ რა არის გონება და რა არის სხეული მანქანებში, რომლებიც კოდირების პრაქტიკებამდე დაიყვანებიან. რამდენადაც ჩვენ, საკუთარ თავებს ამოვიცნობთ ფორმალურ დისკურსში (მაგალითად, ბიოლოგია) და ყოველდღიურ პრაქტიკაში (მაგალითად, შინაშრომის ეკონომიკა ინტეგრირებულ ჩამრთველში), იმდენად დავინახავთ, რომ ჩვენ კიბორგები, ჰიბრიდები, მოზაიკები და ქიმერები ვართ. ბიოლოგიური ორგანიზმები, სხვების მსგავსად, ბიოტიკური სისტემებად და საკომუნიკაციო მოწყობილობებად გარდაიქმნენ. ჩვენს ფორმალურ ცოდნაში არ არის ფუნდამენტური, ონტოლოგიური გაყოფა მანქანასა და ორგანიზმს, ტექნიკურსა და ორგანულს შორის. რეპლიკანტი რეიჩელი რიდლი სკოტის ფილმში 'დანის პირზე მორბენალი' (Blade Runner) კიბორგული კულტურის შიშების, სიყვარულისა და დაბნეულობის სახეა.

ერთ-ერთი შედეგი ხელსაწყობთან ჩვენი კავშირის გამძაფრებელი შეგრძნებაა. ტრანსის მდგომარეობა, რომელსაც მრავალი კომპიუტერის მომხმარებელი განიცდის სამეცნიერო-ფანტასტიკური კინოსა და ინტელექტუალური ხუმრობების შაბლონად იქცა. ალბათ პარაპლეგიისა და სხვა უკიდურესი შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ადამიანებს შეიძლება ჰქონდეთ (და ხანდახან აქვთ) კავშირგაბმულობის მოწყობილობებთან კომპლექსური ჰიბრიდიზების ყველაზე მძაფრი გამოცდილებები.²⁶ ენ მაკკეფრი, პრეფემინისტურ ნოველაში 'გემი რომელიც მღეროდა' (1968), აღწერს კიბორგის ცნობიერებას, გოგონას ტვინისა და რთული მანქანების ჰიბრიდს, ფორმირებული მას შემდეგ, რაც ბავშვი მძიმე ფიზიკური პრობლემებით დაიბადა. გენდერი, სექსუალობა, განსხეულება, უნარ-ჩვევები - ისტორიაში ყველაფერი ხელახლა აღდგა. რატომ უნდა სრულდებოდეს ჩვენი სხეულები კანთან ან საუკეთესო შემთხვევაში, მოიცავდეს მხოლოდ იმას, რაც კანითაა დაფარული? XVII საუკუნიდან დღემდე, შეიძლებოდა მანქანები გაცოცხლებულიყვნენ — მისცემოდათ აჩრდილისებრი სულები, რათა ელაპარაკათ, ემოძრავათ, აეხსნათ საკუთარი თანმიმდევრული განვითარება და გონებრივი შესაძლებლობები ან შეიძლებოდა ორგანიზმები მექანიზებულიყვნენ - გამხდარიყვნენ სხეულები წარმოდგენილი გონების რესურსად. მანქანა/ორგანიზმის ეს ურთიერთობები მოძველებულია, გამოუსადეგარი. ჩვენთვის, წარმოსახვებსა და სხვა პრაქტიკებში, მანქანები შეიძლება პროთეზული მოწყობილობები იყოს, პირადი ნაწილები, მეგობრული თვითობები. ჩვენ არ გვჭირდება ორგანული ჰოლიზმი და მისი პროდუქტი - ჰერმეტიული მთლიანობა, ტოტალური ქალი და მისი ფემინისტური სახესხვაობები (მუტანტები?). ნება მომეცით, ეს აზრი დავასრულო ჩემი შედგენილი მეორე ჯგუფის ტექსტების, ფემინისტური სამეცნიერო ფანტასტიკის კიბორგულ მონსტრთა ლოგიკის ძალიან ფრაგმენტული წაკითხვით.

ფემინისტური სამეცნიერო ფანტასტიკის ბინადარი კიბორგები ძალზედ პრობლემურს ხდიან კაცის, ქალის, ადამიანის, არტეფაქტის, რასის წევრის, ინდივიდუალური ერთეულის ან სხეულის სტატუსებს. კეტი კინგი ნათლად აჩვენებს, რომ ამ ტექსტების წაკითხვის სიამოვნება დიდად არ არის დამოკიდებული იდენტიფიკაციაზე. სტუდენტები, რომლებიც პირველად კითხულობენ ჯოანა რასს, სტუდენტები,

---

²⁶ ჯეიმს კლიფორდი (1985, 1988) დამაჯერებლად ამტკიცებს უწყვეტი კულტურული კვლავ განახლების აღიარების, დასავლური იმპერიალისტური პრაქტიკების მიერ "მონიშნულთა" ჯიუტი არგაქრობის სასარგებლოდ.

რომლებმაც ისწავლეს ჯეიმს ჯოისის ან ვირჯინია ვულფის მსგავს მწერლებთან რიდის გარეშე შეჭიდება, არ იციან რა მოუხერხონ „ალიქსის თავდაგასავლებს“ (The Adventures of Alyx) ან „ქალ-კაცს“ (The Female Man), სადაც გმირები მკითხველს საშუალებას აძლევენ, მათში არა უმანკო მთლიანობები ამოიკითხონ, არამედ ჰეროიკულ ძიებათა წადილი, უშრეტი ეროტიზმი და სერიოზული პოლიტიკა. „ქალ-კაცი“ არის ისტორია ერთი გენოტიპის ოთხ ვერსიაზე, რომლებიც ერთმანეთს ხვდებიან, მაგრამ ერთადაც კი არ შეუძლიათ შექმნან მთლიანობა, გადაჭრან ძალადობრივ მორალურ ქმედებათა დილემა ან მოიცილონ მზარდი გენდერული სკანდალი. სამუელ ერ. დილანის ფემინისტური სამეცნიერო ფანტასტიკა, განსაკუთრებით „ნივიონის ზღაპრები“, დასცინის დასაბამის ისტორიებს ნეოლითური რევოლუციის ხელახლა განხორციელებით, დასავლური ცივილიზაციის დამფუძნებელ სვლათა გადათამაშებით, რათა მისი გარდაუვალი არსებობის ლოგიკას წაართვას დამაჯერებლობა. ჯეიმს ტიპტრი-უმცროსი, ავტორი რომლის ნაწარმოებებს განსაკუთრებით კაცურად მიიჩნევდნენ, მისი 'ნამდვილი' გენდერის გაცხადებამდე, ყველა რეპროდუქციის ზღაპრებს, დაფუძნებულს ძუძუმწოვართათვის ისეთ უცხო ტექნოლოგიებზე, როგორებიცაა მამრ ჩანთოსანთა მეტაგენეზი და ნაყოფზე ზრუნვა. ჯონ ვერლი გაია, არქეფემინისტური კვლევისას, იგონებს ზეკიბორგს, შეშლილ ქალღმერთ-პლანეტა-გაიდვერა-მოხუც-ტექნოლოგიურ მოწყობილობას, რომლის ზედაპირზეც პოსტკიბორგ სიმბიოზთა უჩვეულო არმიები იჩეკებიან. ოქტავია ბატლერი წერს აფრიკელ კუდიანზე, რომელიც ტრანსფორმაციის უნარს მისი მოწინააღმდეგის - 'ველური თესლის' (Wild Seed) - გენეტიკური მანიპულაციების წინააღმდეგ იყენებს; ის წერს დროის დეფორმირებებზე, რომლებსაც თანამედროვე ამერიკელი შავკანიანი ქალი მონობის ეპოქაში გადაჰყავს, სადაც თეთრკანიანი ბატონი-წინაპრის მიმართ მისი ქმედებები განსაზღვრავს მის მომავალში დაბადების შესაძლებლობასაც; იდენტობისა და საზოგადოების შესახებ უკანონო ცოდნების ფლობაზე, სახეობათა შორის დაბადებული ბავშვის მიერ, რომელმაც მთავარ მტრად საკუთარი თავი ამოიცნო. ნაწარმოებში 'განთიადი' (Dawn, 1987), ქსენოგენეზის სერიის პირველ ნაწილში, ბატლერი ყველა ლილით იაპოს ისტორიას, რომლის სახელი მოგვაგონებს ადამის პირველ და გაყრილი ცოლს, ხოლო გვარი მის სტატუსს აღნიშნავს, როგორც შეერთებულ შტატებში ნიგერიელ იმიგრანტთა ვაჟის ქვრივისა. შავკანიანი ქალი და შვილმკვდარი დედა, ლილითი შუამავლობს კაცობრიობის ტრანსფორმაციას უცხოპლანეტელ შეყვარებულებთან / მხსნელებთან / გამანადგურებლებთან / გენურ ინჟინრებთან გენეტიკური გაცვლით, რომლებიც ცდილობენ გარდაქმნან ბირთვული ჰოლოკოსტით განადგურებული საარსებო გარემო და ადამიანებს აიძულონ, გადარჩენა

მათთან მჭიდრო შერწყმით. ეს რომანი მითიურ ველში იკვლევს რეპროდუქციულ, ლინგვისტურ და ბირთვულ პოლიტიკას, სტრუქტურირებულს გვიანი მეოცე საუკუნის რასობრივი და გენდერული მდგომარეობით.

სწორედ იმიტომ, რომ ვინაა მაკკინტაირის რომანი “სუპერლუმინალი” განსაკუთრებით მდიდარია საზღვართა ტრანსგრესიებით, მან შეიძლება დახუროს შეკვეცილი კატალოგი იმედის მომცემი და საშიში მონსტრებისა, რომლებიც გვეხმარებიან ხელახლა განვსაზღვროთ სიამოვნებებისა და განსხეულების პოლიტიკა და ფემინისტური მწერლობა. ლიტერატურაში, სადაც არცერთი გმირი არ არის ‘უბრალოდ’ ადამიანი, ადამიანობის სტატუსი უკიდურესად პრობლემურია. ორკას, გენეტიკურად სახეცვლილ მყვინთავს, შეუძლია ესაუბროს მკვლელ ვეშაპებს და გადარჩეს ღრმა ოკეანურ პირობებში, თუმცა მისი სურვილი, გამოიკვლიოს კოსმოსი როგორც პილოტმა, მას აიძულებს, ბიონიკური იმპლანტების გამოყენებას. ეს კი საფრთხის ქვეშ დააყენებს მის ნათესაობას მყვინთავებთან და ვეშაპისნაირებთან. ტრანსფორმაციები მიიღწევა ახალი გენეტიკური პროგრამის შეყვანით, ორგანოების ქირურგიული გადანერგვით, მიკროელექტრონულ მოწყობილობათა იმპლანტებით, ანალოგი ორეულებით და სხვა საშუალებებით. ლენეია პილოტი ხდება გულის გადანერგვითა და მრავალი სხვა ცვლილებებით, რაც მას საშუალებას აძლევს, გაუძლოს სინათლის სიჩქარით მგზავრობას. რადუ დრაკული გადაურჩება ვირუსულ ჭირს მის შორეულ პლანეტაში და საკუთარ თავში აღმოაჩენს დროის ახლებულ გაგებას, რომელიც მთელი სახეობებისთვის შეცვლის სივრცული აღქმის საზღვრებს. ყველა პერსონაჟი იკვლევს ენის საზღვრებს, გამოცდილების გაზიარების ოცნებასა და შეზღუდულობის, ნაწილობრიობისა და ინტიმურობის გარდაუვალობას, თუნდაც ამ მრავალმხრივი გარდაქმნებისა და ურთიერთკავშირის სამყაროში. “სუპერლუმინალი” ასევე აჩვენებს კიბორგული სამყაროს განმსაზღვრელ წინააღმდეგობებს სხვა გაგებით: ის ტექსტობრივად ასხეულებს სამეცნიერო ფანტასტიკაში ფემინისტური თეორიისა და კოლონიური დისკურსის ურთიერთკვეთას, რაზეც ამ ესეში უკვე გავაკეთე მინიშნება. ამ კვეთას ხანგრძლივი ისტორია აქვს, რომლის დავიწყება მრავალმა “პირველი მსოფლიოს” ფემინისტმა სცადა, მათ შორის მეც “სუპერლუმინალის” ჩემს წაკითხვაში, მანამ, სანამ ზოია სოფულისი განმარტებას არ მომთხოვდა, რომლის განსხვავებულმა ადგილმა მსოფლიო სისტემის ბატონობის ინფორმატიკებში, იგი განსაკუთრებით მგრძნობიარე გახადა სამეცნიერო ფანტასტიკის კულტურებში იმპერიალისტური მომენტის არსებობისადმი, მათ შორის, ქალთა სამეცნიერო ფანტასტიკაშიც. მისი ავსტრალიური ფემინისტური მგრძნობელობის წყალობით, სოფულისმა სწრაფადვე გაიხსენა მაკკინტაირის როლი, როგორც კაპიტან

კირკისა და სპოქის თავგადასავლის ავტორისა “სტარ ტრეკის” (Star Trek) სატელევიზიო სერიებში და არა მისი რომანის ვერსია “სუპერლუმინალში.”

დასავლურ წარმოსახვაში, მონსტრები ყოველთვის საზოგადოების საზღვრებს ადგენდნენ. ანტიკური საბერძნეთის კენტავრებმა და ამაზონელებმა ბერძენი კაცობრიობისთვის პოლისის ცენტრში დაადგინეს საზღვრები ქორწინების ნგრევითა და იმ საზღვრების დაბინძურებით, რომელიც მებრძოლს ცხოველურობისგან და ქალისგან მიჯნავდა. ადრეულ მოდერნულ საფრანგეთში სიამის ტყუპები და ჰერმეფროდიტები წარმოადგენდნენ მოუწესრიგებელ ადამიანურ მასალას, რომელთა მეშვეობითაც ფუძნდებოდა დისკურსი ბუნებრივსა და ზებუნებრივზე, სამედიცინოსა და კანონიერზე, მაუწყებელ ნიშნებსა და დაავადებებზე - ყოველივე მათგანს გადამწყვეტი მნიშვნელობა ჰქონდა მოდერნული იდენტობის ჩამოყალიბებაში.²⁷ მაიმუნთა და ანთროპოიდთა ევოლუციისა და ქცევების შემსწავლელმა მეცნიერებებმა დიდი როლი ითამაშეს, გვიანი მეოცე საუკუნის ინდუსტრიულ იდენტობათა საზღვრების მონიშვნაში. ფემინისტურ სამეცნიერო ფანტასტიკაში, კიბორგი მონსტრები წარმოადგენენ პოლიტიკურ შესაძლებლობებსა და საზღვრებს, სრულიად განსხვავებულს იმისგან, რაც შემოთავაზებულია კაცისა და ქალის მიწიერი კონსტრუქტებისგან.

კიბორგული ხატების მტრებად არ მიღებას შეიძლება რიგი შედეგი ჰქონდეს. ჩვენი სხეულები, თავად ჩვენ ვართ ძალაუფლებისა და იდენტობის რუქები. კიბორგები არ არიან გამონაკლისები. კიბორგული სხეული არ არის უმანკო; იგი არ დაბადებულა ბაღში; ის არ ეძებს უნიტარულ იდენტობას და ქმნის ანტაგონისტურ დუალიზმებს დასასრულის გარეშე (ან მანამ, სანამ სამყარო დასრულდება); მისთვის ირონია მოცემულობაა. ერთი - ზედმეტად ცოტაა, ხოლო ორი - უბრალოდ ერთ-ერთი შესაძლებლობა. უნარისგან, მანქანური უნარისგან მიღებული ინტენსიური სიამოვნება მისთვის ცოდვა კი აღარ არის, არამედ განსხეულების ასპექტი. მანქანა არ არის ის უსულო არსება, რაც უნდა ავამოძრაოთ, რასაც უნდა ვეთაყვანოთ და რაზეც უნდა ვიბატონოთ. მანქანები ვართ ჩვენ, ჩვენი პროცესები, ჩვენი განსხეულების ასპექტები. ჩვენ შეგვიძლია, პასუხისმგებლები ვიყოთ მანქანების მიმართ; ისინი ჩვენზე არ ბატონობენ, არ გვემუქებიან. ჩვენ პასუხისმგებლები ვართ საზღვრებზე; ჩვენ - ვართ ისინი. დღემდე (ოდესღაც), ქალის განსხეულება მიიჩნეოდა მოცემულად, ორგანულად,

---

²⁷ DuBois (1982), Daston and Park (n.d.), Park and Daston (1981). არსებით სახელ *მონსტრს* და ზმნა *დემონსტრირებას* საერთო ფუძე აქვთ.

აუცილებლად; ითვლებოდა, რომ ქალის სხეული აღნიშნავდა დედობის უნარს და მის მეტაფორულ გაფართოებებს. მხოლოდ უადგილო ყოფით შეგვიძლია მივიღოთ მძაფრი სიამოვნება მანქანებისგან და შემდეგ, თავი ვიმართლოთ, რომ ეს ბოლო-ბოლო - ქალების შესაფერისი- ორგანული აქტივობა იყო. კიბორგებმა შეიძლება უფრო მეტი სერიოზულობით შეხედონ სქესისა და სექსუალური განსხეულების ნაწილობრივ, ფლუიდურ და არამუდმივ ასპექტს. გენდერი შესაძლოა სულაც არ იყოს გლობალური იდენტობა, მიუხედავად იმისა, რომ მას დიდი ისტორიული მასშტაბი და სიღრმე გააჩნია.

იდეოლოგიურად დატვირთულ შეკითხვას იმის შესახებ, თუ რა ითვლება ყოველდღიურ აქტივობად, გამოცდილებად, შეიძლება კიბორგული ხატის გამოყენებით მივუდგეთ. არც ისე დიდი ხნის წინ, ფემინისტებმა განაცხადეს, რომ ქალები ჩაფლულები არიან ყოველდღიურობაში, რომ ქალები კაცებზე მეტად ინარჩუნებენ ყოველდღიურ ცხოვრებას და ამიტომ პოტენციურად პრივილეგირებულ, ეპისტემოლოგიურ პოზიციას იკავებენ. ამ მტკიცებას ერთი საინტერესო ასპექტი აქვს, რომელიც დაუფასებელ ქალურ აქტივობას ხილვადს ხდის და მას სიცოცხლის საფუძვლად ასახელებს. მაგრამ, სიცოცხლის საფუძველი? რა შეიძლება ითქვას ქალთა უცოდინრობაზე, თავისი გამორიცხვებითა და მარცხებით იმაში, რაც ცოდნასა და უნარებს ეხება? რა შეიძლება ითქვას კაცების მიერ ისეთ კომპეტენციებზე წვდომაზე, რომელთა მეშვეობითაც შეგვიძლია ვიცოდეთ, თუ როგორ შევქმნათ ნივთები, დავშალოთ და ვითამაშოთ? რა შეიძლება ვთქვათ სხვა განსხეულებებზე? კიბორგული გენდერი გლობალური შურისძიების ლოკალური შესაძლებლობაა. რასა, გენდერი და კაპიტალი საჭიროებენ მთელებისა და ნაწილების კიბორგულ თეორიას. კიბორგებს არ აქვთ ტოტალური თეორიის შექმნის ლტოლვა, მაგრამ აქვთ საზღვართა კონსტრუქციისა და დეკონსტრუქციის ღრმა შეგრძნება. სახეზეა მითიური სისტემა, რომელიც პოლიტიკურ ენად გარდაქმნას ელის, რათა დააფუძნოს მეცნიერებასა და ტექნოლოგიაზე მზერის ერთ-ერთი გზა და ეჭვკემ დააყენოს ბატონობის ინფორმატიკა იმისათვის, რათა უზრუნველყოს უფრო ნაყოფიერი ქმედება.

ბოლო სურათი: ორგანიზმები და ორგანიზმული, ჰოლისტური პოლტიკა დამოკიდებულია ხელახლა დაბადების მეტაფორებზე და მუდმივად სარგებლობს რეპროდუქციული სქესის რესურსებით. მე ვიტყვოდი, რომ კიბორგები უფრო მეტად რეგენერაციასთან არიან დაკავშირებულები და ასაზრდოებენ რეპროდუქციული მატრიცისა და საერთოდ დაბადებისადმი ეჭვებს. სალამანდრებისთვის, ჭრილობის შემდეგ რეგენერაცია, როგორცაა კიდურის დაკარგვა, გულისხმობს სტრუქტურის ხელახალ გაზრდას და ფუნქციის აღდგენას; ჭრილობის ადგილზე შეწყვილების ან სხვა

უცნაური ტოპოგრაფიული ქმნილებების მუდმივ შესაძლებლობას. ხელახლა გაზრდილი კიდური შეიძლება მონსტრული, გაორკეცებული და ძლიერი იყოს. ჩვენ ყველამ მივიღეთ ღრმა ჭრილობა. ჩვენ ვსაჭიროებთ არა ხელახლა დაბადებას, არამედ რეგენერირებას და ჩვენი აღდგენის შესაძლებლობები მოიცავს უტოპიურ ოცნებას მონსტრულ სამყაროზე გენდერის გარეშე.

კიბორგულ სახე-ხატებს, ამ ესეში, შეუძლიათ ორი უმთავრესი არგუმენტის გამოხატვა:

1) უნივერსალური, ტოტალური თეორიის წარმოება ყველაზე დიდი შეცდომაა, რომელიც გამოტოვებს რეალობის უმეტესობას, ალბათ ყოველთვის, მაგრამ ახლა დანამდვილებით;

2) მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის სოციალურ ურთიერთობებზე პასუხისმგებლობის აღება ნიშნავს უარის თქმას ანტიმეცნიერულ მეტაფიზიკაზე, ტექნოლოგიის დემონოლოგიაზე და ამგავრად, გულისხმობს ყოველდღიური ცხოვრების საზღვართა რეკონსტრუირების ამოცანის მიღებას, სხვებთან ნაწილობრივ კავშირებში, ჩვენი ყველა ნაწილით კომუნიკაციაში. საქმე მხოლოდ ის კი არ არის, რომ მეცნიერება და ტექნოლოგია დიდი ადამიანური კმაყოფილების შესაძლო საშუალებებია, ისევე როგორც ბატონობის რთული ქსელები. კიბორგულ სახე-ხატებს შეუძლიათ, მიგვითითონ დუალიზმების ლაბირინთიდან გამოსასვლელ გზაზე, რომლებშიც ჩვენი სხეულები და ჩვენი ხელსაწყოები საკუთარ თავებს ავუხსენით. ეს არის ოცნება არა საერთო ენაზე, არამედ მძლავრ ერეტიკულ ხმათასხვაობაზე. ეს არის ფემინისტის სურათი, რომელიც ლაპარაკობს განსხვავებულ ენებზე, რათა შიში დასცეს ახალ, მემარჯვენე, სუპერმხსნელ ქსელებს. ეს ნიშნავს მანქანების, იდენტობების, კატეგორიების, ურთიერთობების, სივრცეების, ისტორიების შექმნასაც და ნგრევასაც. მიუხედავად იმისა, რომ ერთი და მეორეც სპირალური ცეკვით არიან ერთმანეთთან დაკავშირებული, მე მირჩევნია ვიყო კიბორგი, ვიდრე ქალღმერთი.